

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**ANALIZA INSTITUCIONALNOG SISTEMA OBUKE I OBRAZOVANJA
POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U BOSNI I HERCEGOVINI: STUDIJA
SLUČAJA DIREKCIJA ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BOSNE
I HERCEGOVINE
- magistarski rad -**

Kandidat: Muamer Klino

Broj indeksa: 177-NS/20

Mentor:

Prof. dr. Mirza Smajić

Sarajevo, januar 2022.godine.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i problem istraživanja	2
1.2. Ciljevi istraživanja	3
1.3. Metode istraživanja.....	3
1.4. Istraživačka pitanja	4
1.5. Generalna hipoteza.....	4
2. RAZVOJ POLICIJE I BEZBJEDNOST VRLO VAŽNIH OBJEKATA HISTORIJSKI RAZVOJ	5
2.1. Antičko doba.....	7
2.2. Srednji vijek.....	10
2.3. Period Renesanse	13
2.4. Period 18. i 19 vijeka	17
2.5. Period 20. vijeka	21
3. TEORIJSKI KONCEPTI SIGURNOSTI	24
3.1. Teorije sigurnosti	24
3.2. Pojam nacionalne sigurnosti	27
3.3. Elementi sistema nacionalne sigurnosti	29
4. BOSANSKO-HERCEGOVAČKA PRAKSA U SIGURNOSTI	31
4.1. Struktura sistema sigurnosti u Bosni i Hercegovini.....	31
4.2. Sistem unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine.....	33
4.3. Organizacija policijskog sistema Bosne i Hercegovine.....	35
4.4. Saradnja policijskih organizacija	39
4.5. Sistem obuke i obrazovanja policijskih službenika u BiH.....	40
4.6. Policijska akademija Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova	41
4.7. Uprava za policijsku obuku I centar za obuku Misnistarstva unutrašnjih poslova RS.....	41

5. OBUKA I OBRAZOVANJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U DIREKCIJI ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BOSNE I HERCEGOVINE	42
5.1. Nastanak i razvoj Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine	42
5.2. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosbe i Hercegovine	50
6. ZAKLJUČAK	62
7. LITERATURA.....	64
POPIS TABELA	67

1. UVOD

Od nastanka sistema javne sigurnosti na naučnom nivou vodi se rasprava o važnosti obrazovanja u sektoru javne sigurnosti sa posebnim akcentima na obrazovanje policijskih službenika. U tom smislu većina istraživanja je potvrdila postojanje pozitivne veze između nivoa i načina obrazovanja policijskih službenika i radne učinkovitosti na svim nivoima provođenja zakona (Fritsvold, 2021).

Policijska obuka predstavlja proces sticanja određenih znanja, ali i vještina koje su potrebne za vršenje policijskog posla, a samo trajanje obuke varira između četiri mjeseca do četiri godine. Pored policijske obuke, postoji i takozvana specijalistička obuka i obuka iz oblasti policijskog menadžmenta (upravljanja). Zavisno od države do države, potrebno je razlikovati nivoe policijskog obrazovanja – niže, srednje, više i visoko policijsko obrazovanje, kao i magistarski i doktorski nivo policijskog obrazovanja (Mitrović 2005:150).

Glavno obilježje modernih policijskih struktura na globalnom nivou jeste unaprjeđenje postojećih resursa, kako ljudskih tako i materijalnih, na najbolji mogući način u cilju osiguravanja najvišeg stepena zaštićenosti.

Bosna i Hercegovina, kao zemlja u tranziciji je napravila malene pomake u smislu uspostavljanja vladavine prava i osnovnih demokratskih principa, a sve kako bi se unaprijedio postojeći sistem sigurnosti. Edukovane i obrazovane policijske snage su sastavni dio navedenog procesa, jer samo kvalitetno pripremljene policijske snage mogu adekvatno odgovoriti na sve prijetnje koje ugrožavaju sigurnost.

Analiza institucionalnog sistema obuke i obrazovanja policijskih službenika u Bosni i Hercegovini u ovom radu će biti predstavljena preko studije slučaja: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela u Bosni i Hercegovini.

Od velike je važnosti za svaku zemlju istraživati i analizirati kako se vrše zadaci obezbjeđenja jer navedeno stvara dobru opštu sliku bezbjedonosnog okruženja. Važnost bezbjednosti kao i društvena uloga bezbjednosti objekata i zaštite VIP ličnosti kao i stranih diplomatsko-konzularnih predstavništva u ovom radu bit će predstavljena kroz nasatanak, razvoj i ulogu Direkcije za kordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine sa posebnim fokusom na obrazovanje kadrova.

Ulogu i značaj Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH (u daljnjem tekstu Direkcija) u sistemu bezbjednosti neophodno je analizirati kako bi se utvrdilo da li je proces uspostavljanja i stavljanja u

operativnu funkciju Direkcije obezbjedio jedinstvenu policijsku agenciju koja će uspostaviti funkcionalan sistem bezbjednosti objekata i VIP ličnosti kao i diplomatsko-konzularnih predstavništva od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu. U skladu s navedenim jako je bitno predstaviti i način obrazovanja kadrova Direkcije.

Kada se govori o službi obezbjeđenja u Bosni i Hercegovini, bitno je naglasiti da je napravljen značajan zaokret u organizaciji službe u smislu centralizacije ovih poslova jer je zakonodavac operativno samostalne policijske agencije ugradio u strukturu Ministarstva bezbjednosti, bez ukidanja operativne samostalnosti agencija. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela veoma brzo je uspjela organizovati ljudske resurse, bez obzira na lošu materijalnu i tehničku opremljenost koje dodatno otežavaju funkcionisanje agencije. Najvažniji momenat je organizacijsko uspostavljanje Sektora za obezbjeđenje VIP ličnosti i objekata kao i konzularno-diplomatskih predstavništva, kao jedinstvene strukture za obavljanje poslova obezbjeđenja u Bosni i Hercegovini.

Obrazovanje policijskih kadrova vrši se preko Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova - AEPTM koja daje doprinos izgradnji i unaprjeđenju kapaciteta policijskih agencija i njihovih pripadnika u Bosni i Hercegovini. Agencija za školovanje i stručno AEPTM osnovana je Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH koji je u Parlamentarnoj skupštini BiH donesen 16.04.2008.godine. U članku 19. spomenutog zakona navedene su osnovne nadležnosti Agencije. Zakon je stupio na snagu 14.05.2008.godine. Odluka o sjedištu i početku rada agencije donesena je 26.2.2009.godine, što se uzima kao datum službenog početka rada AEPTM u Mostaru.

1.1. Predmet i problem istraživanja

Predmet magistarskog rada se prvenstveno odnosi na analizu institucionalnog sistema obuke i obrazovanja policijskih službenika u Bosni i Hercegovini kroz studiju slučaja: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine.

Problem istraživanja ovog rada odnosi se na razjedinjen sistem obuke i obrazovanja policijskih službenika, što rezultira pojavom različitih obrazovnih modela.

1.2. Ciljevi istraživanja

Naučni cilj ovoga rada je analiza uzroka neadekvatnog obrazovanja policijskih kadrova u Bosni i Hercegovini te identifikacija rješenja za otklanjanje navedenih uzroka. Naučni cilj rada je i analizu kako socijalno-političkih faktora, bezbjednosnih, institucionalnih, normativnih, kadrovskih, upravljačkih, važnih za rješavanje dileme koja se tiče efikasnosti sistema obrazovanja i obuke policijskih službenika.

Društveni cilj ovog rada je činjenica da zaključci ovog rada mogu poslužiti kao uputstva za eventualna unapređenja u ovom sektoru.

1.3. Metode istraživanja

Prilikom izrade magistarskog rada koristit ću se slijedećim metodama istraživanja:

1. Metoda analize sadržaja dokumenata - Ovom metodom ću pribaviti podatke koji su neophodni za potrebe izrade rada. Ovom metodom ću također obraditi relevantne dokumente, te će se podaci potrebni za ovo istraživanje na taj način odabrati, identifikovati i diferencirati.
2. Komparativna metoda - Metodom analize sadržaja dokumenata će se porediti kako bi se društvene pojave kojima se bavi ovaj rad što bolje predstavile.
3. Analitičko-eduktivna metoda - Ovom metodom ću na osnovu prikupljenih podataka i pregleda relevantne akademske literature, nastojati pružiti uvid u funkcionisanje i važnost Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine te njene uloge u osiguravanju bezbjednosti i zaštite objekata i VIP ličnosti kao i diplomatsko-konzularnih predstavništva.

1.4. Istraživačka pitanja

U ovom radu ću shodno predmetu i obrazloženju teme rada, pokušati dati odgovor na slijedeća istraživačka pitanja:

IP1 - Kako je organizovano obrazovanje policijskih kadrova u Bosni i Hercegovini?

IP2 - Koji su osnovni problemi i izazovi obuke i obrazovanja policijskih kadrova u Bosni i Hercegovini?

IP3 - Kako je moguće poboljšati postojeći sistem obrazovanja policijskih kadrova u Bosni i Hercegovini?

IP4 - Kakva je instucionalna struktura sistema bezbjednosti u Bosni i Hercegovini?

IP5 - Kada je osnovana Direkcija za koordinaciju policijskih snaga Bosne i Herecegovine?

IP6 - Koje je misija i vizija Direkcije za koordinaciju policijskih snaga Bosne i Herecegovine?

IP7 - Koji su osnovni zadaci Direkcije za koordinaciju policijskih snaga Bosne i Herecegovine?

IP8 - Kako unaprijediti rad Direkcije za koordinaciju policijskih snaga Bosne i Herecegovine?

1.5. Generalna hipoteza

Razjedinjeni sistem obuke i obrazovanja policijskih službenika u Bosni i Hercegovini utiče na učinkovitost na svim nivoima u provođenju zakona, i u negativnoj je vezi sa osjećajem sigurnosti građana BiH.

2. RAZVOJ POLICIJE I BEZBJEDNOST VRLO VAŽNIH OBJEKATA HISTORIJSKI RAZVOJ

Historijski razvoj društva i države, potvrđuje tezu da je policija kao služba stara koliko i sama država. Bez obzira na historijski razvoj zajednica, njenih struktura i oblika, sve su one imale potrebu za nekim vidom policijskog rada. Zbog složenosti poslova obezbjeđenja vrlo važnih objekata potrebno se osvrnuti na historijski razvoj policije kao službe u kojoj su stalno bili inkorporirani i poslovi obezbjeđenja objekata. Historijski razvoj policije, društvene pojave u vezi sa policijom kao i periodizaciju razvoja policije u svojim djelima istraživao je Bogoljub Milosavljević, a zbog detaljnog i hronološkog pristupa, u ovom radu često ću citirati njegova djela. Korijeni postanka policije, kao institucije koja kroz čitav razvoj ima ulogu uspostavljanja i održavanja reda kao i obezbjeđenja objekata, uočljivi su u višim fazama prvobitne zajednice u kojoj su postojala nepisana pravila (običaji)¹ i zabrana (tabua)² i sankcije za kršenje tih pravila. Sankcije su primjenjivali plemenske starješine i njihovi pomagači, kasnije se uspostavlja obaveza svakog pojedinca u vršenju službi od zajedničkog interesa za zajednicu (učesće u odbrani, ratnički pohodi, davanje straže u nastambama, snabdijevanje vodom i hranom, itd.).

Kroz historijski razvoj države i njenih organa ističe se potreba povjerenja, nekom od organa države i uloga održavanja reda, i država “ prema tome, prenosi na policiju ulogu održavanja reda u društvu, dok se propisivanje pravila o redu u društvu u početku meša sa funkcijama policije, a kasnije postaje zadatak drugih državnih organa (zakonodavnih i izvršnih).” (Milosavljević,1997:57). Isto tako, pored

¹“Običaj-dugotrajan način ponašanja ljudi u određenim prilikama koji se smatra obaveznim. Po osećanju obaveznosti se razlikuje običaj od navike, gdje tog osećanja nema. Običaj je glavna vrsta društvenih normi u nerazvijenom društvu, sve do industrijske epohe. U takvom društvu običaj regulišeskoru celokupan društveni život i otud i njegov veliki značaj. Po pravilu se običaj dosledno primenjuje, s malim izuzecima. Običaj se vrlo sporo stvara i još sporije menja, čak i kad ne odgovara više društvenim uslovima koji su ga izazvali i kao i sami subjekti koji ga vrše smatraju da je rđav i da ga sene treba držati. Takav način stvaranja i ukidanja običaja čini ga potpuno prilagođenim statičkom društvu, gdje se promene dešavaju vrlo sporo, ukoliko ih uopšte ima. Otud običaj gubi snagu u industrijskom društvu, pored brojnih i brzih promena, koje običaj ne može stići da reguliše. Otuda, naročito u savremenom društvu, i igra uglavnom konzervativnu, pa i reakcionarnu ulogu, suprotstavljajući se drugim vrstama društvenih normi. Taj sukob donosi nestabilnost i nesigurnost u društvu“ (Grupa autora, 1982: 414).

² Tabu- posebna vrsta zabrane. Termin tabu vodi poreklo iz polinežanskih jezika. Zabeležio ga je još 1777. poznati engleski moreplovac, kapetan Dž. Kuk (J. Cook) prilikom posete arhipelagu Tonga. Izvorno značenje ove reči veoma je složeno. U jezicima savremenih evropskih naroda ne postoje adekvatni izrazi. Tabuu bi donekle odgovaralo “ sacer” kod Rimljana, “ kyos” kod starih Grka, “ kodanš” kod Jevreja. Pojmom tabua (odnosno gore navedenim izrazima obuhvaćeni su svi oni postupci, mesta, bića, predmeti ili reči), koje se nalaze pod nekom zabranom , koji su izuzeti iz svakodnevnog upotrebe, njegovu zajednicu. Smatra se da je većina ovih zabrana nastala kao posljedica strah od nad prirodnih sila. (Grupa autora, 1982: 692).

uloge uvođenja i održavanja reda, na policiju se prenosi, i primjena fizičke snage prema onim koji ne poštuju propisna pravila ponašanja.

Drugi razlog formiranja policije je obezbjeđenje funkcionisanja ustanova i vlasti. Poštovanje vlasti i njenih ustanova nameću se kao obaveza čitavoj zajednici kroz propisivanje određenih pravila, a policija kao dio vlasti ima zadatak da zaštiti ličnost vladara i funkcionisanje ustanova vlasti. Milosavljević navodi da: “jedne iste svrhe postojanja policije stalno se prilagođavaju i konkretizuju zavisno od opšte uloge države i njenog aparata u različitim društvima i sistemima vlasti “ (1997:58). Ova dva razloga formiranja policije (obezbjeđenje reda u društvenoj zajednici i obezbjeđenje nesmetanog funkcionisanja poretka vlasti) su baza policijske funkcije u državi. Kroz čitav historijski razvoj policijski poslovi su se stalno mijenjali i prilagođavali u zavisnosti od stepena razvoja države.

Nastanak policijskih poslova lahko je vremenski odrediti jer se povezuje sa razvitkom države, a nastanak policijskih organizacija u današnjem smislu te riječi je teško odrediti zbog dugotrajnog postojanja integrisanih političkih i upravnih funkcija koje se, kao i njihovi nosioci, sporo i veoma kasno razdvajaju. Funkcionalno i organizaciono jedinstvo političke i upravne vlasti traje do 18. vijeka. Organi koji vrše policijske zadatke u dugom vremenskom periodu su obavljali istovremeno i druge upravne poslove. U obzir moramo uzeti i dugotrajnu povezanost između policijskih i vojnih organizacija i njihovih zadataka, jer te poslove u početnim fazama državnog razvoja obavljaju isti organi- oružana formacija čiji je zadatak da se u ratnim uslovima bori za odbranu zajednice, a u mirnim periodima za održavanje unutrašnjeg reda. Može se reći da je veza između policije i vojske trajna i neraskidiva jer se vojska, i danas koristi kao posljednje sredstvo u slučaju opstanka zajednice, kada policijske snage i njihove intervencije nisu dovoljne. U mnogim zemljama postoji žandarmerija koja je organizovana kao vojno-policijska struktura. Organizaciono je bliža vojnoj nego policijskoj strukturi, policijske poslove vrši u miru, a u ratnim uslovima postaje sastavni dio vojne formacije. Sve navedeno upućuje nas na to da se od postanka države do danas mogu izdiferencirati dvije faze u organizacionom razvoju policije:

- a) jednostavniji ili rani oblici policijskih organa do 18. vijeka i
- b) moderna policijska organizacija - moderna policija. (Milosavljević,1997:59).

Razlika moderne policije od ranih oblika policije ogleda se u tome što ona ima nacionalni karakter jer joj legitimnost daje država preko određenih ovlaštenja i direktno su joj podređene lokalne policijske strukture ili su lokalnim strukturama ovlaštenja redukovana. U ranijim periodima razvoja države uloga lokalne policije je znatno šira, jer policija obavlja sve važnije upravne poslove. Profesionalizam je karakteristika moderne policije koja se sastoji u: “stalnosti zanimanja, preciznim zakonskim ovlaštenjima policije, obavezujućem kodeksu ponašanja njenih pripadnika, strogim pravilima selekcije

kadra, pravilima organizovanja, specijalizovanim postupcima i sl.” (Milosavljević,1997:60). Rani oblici policijskih organa nemaju utvrđenu strukturu i imaju daleko manje propisanih pravila. Specijalizacija se ogleda u formalnoj podjeli poslova na održavanje reda i poretka i na prevenciju otkrivanja povreda reda i poretka kao i oslobađanje policije od nepolicijskih poslova. Unutar policijske strukture specijalizacija se sastoji u podjeli poslova u toj policijskoj organizaciji³.

2.1. Antičko doba

Za razvoj i genezu policije relevantan značaj imaju Antičke države u svojim razvijenim fazama. Prve države su nastale u dolinama rijeka Nila, Eufrata, Tigra, Ganga, Inda i Jangcekjanga. Najstarije države osnovane su u četvrtom milenijumu prije nove ere (Sumer, Asir, Vavilon, Indija, Egipat, Kina..) i imale su strogu hijerarhijsku strukturu vlasti. Iz ovog perioda postoje pisani izvori koji govore o bezbjednosnim aktivnostima, a najznačajnije djelo “Vještina ratovanja” ostavio je SunCuVu, kineski vojskovođa, i to “djelo predstavlja dragocjenost i sa teorijskog i sa praktičnoga stanovišta. Pokazuje nam istovremeno dubinu i ozbiljnost pristupa ratu i ratnoj vještini u vremenu svoga nastanka, kao i visok nivo teorijskog poimanja uloge rata u odnosu na državu i njene žitelje” (Beridan,2003:40). Isto tako “ovo djelo ukazuje na visok stepen razvijenosti bezbjednosnih i obavještajnih aktivnosti u Kini prije nove ere. Misao o zaštiti, bezbjednosti, odbrani, sili, nasilju, ratu i miru bila je uslovljena osnovnim odlikama tog doba” (Vejnović i Šikman, 2007:18). Vladar je smatran potomkom boga i pripadale su mu sve centralne funkcije i samim tim je rukovodio cijelim činovničkim aparatom. Uloga i značaj organizovanja velikih vodoprivrednih radova (irigacioni sistemi-kanali za navodnjavanje i odvodnjavanje, nasipi i sl.) su jedan od glavnih razloga za takvu organizaciju vlasti. Složeni vodoprivredni sistemi stvorili su i snažnije državne strukture (Sumer, Vavilon, Kina, Egipat..). Sumerani su u trećem vijeku prije nove ere imali upravnika dvora i vojska je u mirnim razdobljima tog perioda obavljala policijske poslove u gradovima.

U Vavilonu, Hamurabijev zakonik navodi pojedine dvorske i državne činovnike kao što su: tjelesna garda, upravnici oblasti igradova, skupljači poreza za kralja, kraljeve sudije i dr.. U zaključku zakonika Hamurabipiše da je “učinio da stanovnici budu bezbjedni” i da “prouzrokovala nemira među njima (stanovnicima) nije trpio.”⁴

³ Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str.60.

⁴ Milosavljević Bogoljub (1994) Uvod u policijske nauke, Policijska akademija, Beograd,

Egipattog vremena ima državnog činovnika (*džati*), i to je najviši državni činovnik, upravnik dvora “koji je imao dva pomoćnika-dvije kuće (za gornji i donji Egipat). On objedinjuje mnoštvo funkcija: istovremeno je sudija, rukovodilac čitave uprave i javnih radova, šef policije i zakonodavac. Na čelu *nome* (region ili provincija) stajao je *nomahsa* sudskim i administrativnim funkcijama, a pored njega su postojali i posebni službenici (šefovi policije) koji su bili zaduženi za policijske i isledničke zadatke.” (Milosavljević, 1997:62).

Zabilježeno je da se oko 1340. godine prije nove ere u dokumentima (papirusu) pominje policija. Kasnije su se dijelovi vojnih trupa bavili isključivo policijskim poslovima. Naknadno se uvode novi policijski organi. Uvode se noćne straže, gradski kapetani, službe za hvatanje kradljivaca, službe za čuvanje polja, šuma i oaza.

Grčke države tog vremena karakteriše demokratsko uređenje vlasti. Nakon kompleksnih događaja u svim oblastima života i ukidanja jednog broja institucija, politički život organizovan je tako da mišljenje o svim problemima dolazi od građana. Politički život za grčkog čovjeka bio je toliko važan da su ostali interesi svedeni na minimum i na taj način oformljeno je društvo sa visokim stepenom demokratije. Glavni organ u spartanskoj državi je bio *efor*. U Sparti je bilo pet *efora* i birani su od skupštine na godinu dana, a pored mnogih funkcija imali su i funkciju policijske vlasti i kontrole službenika. Pored *efora* postojao je i *bazileu s*(kralj), skupština i vijeće staraca. Činovnici u Atini su birani na godinu dana, bez mogućnosti ponovnog izbora. Prije stupanja na dužnost i tokom obavljanja funkcije vršena je provjera moralnih osobina i sposobnosti za vršenje službe. Pored skupštine u Atini je postojalo upravno vijeće (*bule*), vrhovni sud (*helieja*) i dr. Uređenje država je kroz svoj razvoj trpilo određene promjene koje su se odražavale na policijske poslove. Jedno vrijeme biran je posebni funkcioner (*poliarh*) koji je vodio brigu o pridržavanju propisa o redu i imao je pomoćnike (*nomafilakse*) koji su vršili nadzor nad poštivanjem običaja, ponašanja, bezbjednosti, kontrolu pijaca i drugo. U nadležnosti *astinomabio* je zadatak održavanja ulica, zgrada, trgova, čuvanje gradskih zidina, izvora vode, straža i sl., a iste poslove u vinogradskim i poljskim područjima obavljali su *agoronomi*. Uzimajući u obzir česte političke konflikte kao i stalne ratove, veliki značaj se morao davati zaštiti države, odnosno suzbijanju negativnih pojava kao što su zloupotreba vlasti, kršenje zakona i prikrivanje istine, što je nametalo potrebu organizovanja policijskih struktura. Aktivnost policije zavisila je od vladajućih struktura. Razlog za slabo razvijene oblike policije proizilazi iz činjenice da njena funkcija u državi nije bila razgraničena. Najvažnije policijske funkcije su bile u rukama vladara, vojske i robovlasnika. Zbog održavanja sistema eksploatacije, robovlasnici se sa svojom tjelesnom gardom pojavljuju kao čuvari-zaštitnici obezbjeđenja roba, koristeći se metodama prinude. U tom obliku uređenja pojavljuje se problem obezbjeđenja radne snage i njene pokornosti, a društveni sukobi

su se pretvorili u bezakonje i anarhiju. Iz tih razloga vladari su koristili tjelohranitelje za obezbjeđenje svoje vladavine. Neorganizovanost policijskih struktura na nivou grada-države uz izražene probleme koji proizvode bezakonje i nepronalazjenje efikasnog načina obezbjeđenja vlade od anarhije, dovodi do propasti država.⁵

Rimska država kao najmoćnija i najznačajnija država starog vijeka čija je moć prepoznatljiva po dobro organizovanoj vojsci i legiji, predstavljala je super-silu antičkog doba. Legiju⁶ su činili profesionalni vojnici i poslije osvajanja malih zemalja zadatak im je bio uspostavljanje vlasti, reda i sakupljanje danka koji se davao Rimskoj imperiji. U prvim fazama razvoja Rima, nisu postojale posebne snage za održavanje reda i mira, kao ni za borbu protiv kriminala. Autoritet rimskih vladara utemeljen je i izgrađen u ratu, borbi i primjenom nasilja. Pojedini članovi Senata uporno su se borili za vlast i bogatstvo i na taj način nastaju okrutni autoriteti koji su uz jačanje imperijalističke vlasti postajali imperatori. Ulogu Senata zamijenili su carski zakoni što je prouzrokovalo da se Rimom vladalo na osnovu bogatstva uz prisustvo svih oblika kriminala i prevara. Svi bogati ljudi su radi svoje lične zaštite i zaštite svog bogatstva angažovali vojsku tjelohranitelja. Bez obzira na brojnost tjelohranitelja u svim unutrašnjim sukobima angažovana je legija za održavanje poretka. Nakon ubistva Julija Cezara (44. godina prije nove ere), vlast je preuzeo August Cezar (Gaj Oktavio) koji je izvršio reorganizaciju carstva i eliminisao probleme koji su imali bezbjednosni karakter. Uspostavio je prve policijske snage (garda) čiji je zadatak bio da uspostave i održavaju nivo bezbjednosti Rima i da štite Augusta od atentatora. Razlog za formiranje posebne profesionalne policijske strukture je pokušaj eliminisanja kriminala, pohlepe i prevara koji su dostigli vrhunac u periodu vlasti Julija Cezara. Nakon stupanja na prijesto, “ August je stvorio prvi put u historiji, policiju kao različitu i odvojenu profesionalnu službu države. Glavni policijski organ postaje gradski prefekt (*praefectusurbi*), prvobitno namenjen radi zamenjivanja konzula u slučaju njihove odsutnosti.” (Milosavljević,1997:66).

Prefekt (glavni policijski organ) je imao pomoćnika (*praefectusvigilum*), komandira noćne straže koji je imao 1000 ljudi za održavanje reda i za protivpožarnu zaštitu, također, na raspolaganju je imao i posebne policijske snage (*cohortes urbane*), vojnički organizovane i povezane sa gardom imperatora. Imperator Trajan je organizovao prvu tajnu policiju za koju su regrutovani bivši vojnici, intendanti, koji su imali prilike da prikupe informacije u provinciji. Grad Rim se dijelio na 14 kvartova, a oni na

⁵Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 63 i 64.

⁶Legija je vojna formacija Rimskog carstva, pješadijska jedinica sastavljena od teško naoružanih vojnika, opremljenih štitovima, oklopima, kacigama, kopljima i mačevima. Legija je brojala, u zavisnosti od vremenskog perioda, od 3000 do 5000 vojnika, a u svom sastavu je imala i nekoliko stotina konjanika, kao i različite pomoćne jedinice i službe. Komandanta je postavljao car na vremenski period od 3-4. godine. U komandnom lancu bilo je viših i nižih oficira, komandiri (kohorti) koje su predstavljale osnovne taktičke jedinice legije. Legije su, pored vojnog, imale i političko značenje jer su oficiri legije bili i pretendenti na prijesto.

niže jedinice. U svakom kvartu postojao je jedan policijski službenik sa sudskim izvršiocem i stražarima. Zbog čestih političkih razmirica, velikog broja robova i besposličara u Rimu je bilo teško održavati bezbjednost i iz tih razloga odnos broja policijskih službenika prema broju stanovnika bio je 1:100. Organizacija policijske službe iz Rima bila je proširena na ostale vijeće gradove imperije.

Red i mir u provincijama održavali su kapetan i plaćenici, koji su imali i zadatak traženja razbojnika, održavanje puteva, posao carine i drugo.⁷ Policija u starom Rimu organizovana je po modelu starih Egipćana i bila je vojnički organizovana i za to vrijeme moderna policija jer “je za svako ubistvo sačinjavan detaljan pisani protokol, sa podacima o imenu žrtve, vremenu, danu, mestu, i načinu izvršenja dela i oružju kojim je izvršeno, saučesnicima, jatacima, opljačkanim stvarima itd. Taj se protokol sa uhapšenim dostavljao istražnom organu.” (Milosavljević,1997: 68).

2.2. Srednji vijek

Raspadom robovlasničkog društva i Rimske imperije, dolazi do radikalnih shvatanja politike i društva i formira se novo društveno uređenje-feudalizam. Propašću robovlasničkog društva i njegovih institucija, religija i crkva, u feudalizmu, postale su osnovna društvena nadgradnja. Crkva je imala monopol nad duhovnim stvaranjem, a hijerarhiju je gradila po uzoru na rimsku državnu strukturu i poprimila obilježje aristokratije.

Karakteristično je za ovaj period što “u pogledu državne organizacije srednji vijek predstavlja veliki korak nazad, pogotovo kad se poredi sa dostignutim razvojem državnih institucija u “zlatno doba” Rima. Pisano pravo kako je bilo poznato u Rimu, uglavnom gubi na značaju, mistifikuje se pod uticajem crkve i postaje partikularno” (Vejnović i Šikman, 2007:23). Društveno-politička mišljenja su bila podređena teološkim i sve je imalo smisla ako je jačalo autoritet crkve u odnosu na carski. U antičkom periodu bazu autoriteta predstavljala je ratnička privreda i ropstvo, a u feudalizmu moć se temeljila na zemljišnim posjedima.

Ovo razdoblje karakteriše bezuslovna obaveza potčinjavanja i poslušnosti. Bilo kakvo suprotstavljanje nametnutoj moći strogo je kažnjavano, a poslušnici i oni koji su dobro obavljali posao dobijali su nagradu u vidu prava na obradu zemlje. I u jednom, i u drugom slučaju pojedinac je bio svjestan da se potčinjava jer zna da mora, i jer zna da će dobiti nagradu. Feudalni odnosi i katolička crkva imali su dominantnu ulogu tog vremena i pod njihovom vlašću nastaje feudalno i kanonsko pravo. Dominantnu poziciju zadržalo je kanonsko pravo. Takvi odnosi promovisali su crkvu u silu za sebe i ona je bila

⁷Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 66 i 67.

sastavni dio svakog sistema vlasti i najuticajnije organizacija što se ogleda u njenom bogatstvu. Jednovlašće je bilo ustanovljeno u svim hijerarhijskim odnosima, a najznačajnije funkcije države (vojska, policija i pravosuđe) bile su u rukama pojedinca.

Bezbjednost poretka održavala se primjenom svih oblika sredstava prinude. Najznačajniji ugled kod vlasti su imale vojska i policija i njihove snage su bile usmjerene ka održavanju poretka. Crkva je razvijala policijsku strukturu u pravcu zaštite feudalnog sistema, sprovodeći teror u ime zemaljsko-božje države, protiv podanika nad kojim su primjenjivane najprimitivnije represivne mjere kao što su mučenja i ponižavanja što traje do pojave apsolutističkih država. Sa aspekta razvoja policije, srednji vijek se može podijeliti na nekoliko perioda. "Izlaganje razvoja policije u srednjovekovnim državama možemo podeliti u tri celine tj. na prvu polovinu Srednjeg vijeka (rani feudalizam), na drugu polovinu Srednjeg vijeka (razvijeni feudalizam) i na policiju u nezavisnim gradovima." (Milosavljević, 1994:31). U prvoj polovini Srednjeg vijeka formirane su Vizantija, Franačka država i Arablanski kalifat, a potom i ranofeudalne države u Srednjoj, Zapadnoj i Istočnoj Evropi u kojima je vladar bio nosilac ukupne vlasti, vlasnik državne teritorije. "Vladaru pripada vrhovna zakonodavna vlast (koju vrši najčešće zajedno sa staleškim skupštinama), kao i vrhovna sudska i izvršna vlast. Pravi nosioci sudske i upravne vlasti bili su, unutar svojih posjeda, feudanci. Oni su često vladali po svom nahođenju, a zbog vršenja vlasti zapošljavali su potrebne činovnike (pisare, bilježnike, blagajnike, šumare i dr.), uključujući i naoružane ljude za održavanje reda i bezbjednosti na posjedu" (Vejnović i Šikman, 2007:24). Dodjeljivao je dijelove teritorije kao posjede članovima porodice, crkvi, i drugim licima kao nagradu za vršenje službe i na taj način prenosio vlast feudalcima koji su formirali administrativno-teritorijalne jedinice, a feudanci su bili obavezni poštovati odluke vladara.

Milosavljević navodi da je Franačka država primjer svih odnosa jer "glavni organi vlasti su vladar i plemićko dvorsko vijeće (najpre kao pomoćni organ vladaoca, a zatim kao najvažniji organ), dok narodna skupština vremenom sve više gubi značaj. Vladar je vojskovođa, sudija i vrhovni nosilac upravne vlasti. Centralne upravne poslove obavlja preko upravnika dvora i manjeg dvorskog aparata (dostojanstvenika i činovnika). Na lokalnom nivou upravu vrše, uključujući policiju i sudstvo sami feudanci, a postoje i šire teritorijalno-upravne jedinice (vojvodstva i grofovije), čije starešine postavlja vladar. Izgleda da su nadzorne funkcije bile u rukama vojvode i grofa, kao i da suna posedima sve upravne funkcije bile u rukama feudalaca" (1994: 31).

Vizantijska uprava izgrađena je na Rimskoj tradiciji i razlikuje se od ostalih uprava tog vremena. U Vizantijskoj upravi postojala je dobro organizovana i jaka centralna vlast i funkcionalan državni aparat. Car je bio neograničeni vladar i imao je svu zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, bio je vrhovni komandant vojske i poglavar hrišćanske crkve. Savjetodavni organi vladara su bili državni savjet i

senat. Starješine većih administrativnih jedinica (provincija, prefektura) postavljao je vladar kojem su činovnici direktno odgovarali. U početku su svi nazivi za činovnike bili preneseni iz Rima, a potom su uvedeni grčki nazivi. Najvažniji policijski organ gradski prefekt (*praefectusurbi*) dobio je naziv eparh. Glavna uprava je bila složena, a svi šefovi uprava su odgovarali direktno caru. Nakon reorganizacije uvodi se nova teritorijalna podjela carstva, a spajaju se civilna i vojna uprava.

Arabljanski kalifat organizovan je u vojničko-osvajачkoj tradiciji i glavni zadatak državne vlasti bio je novo osvajanje, prikupljanje poreza, kao i uspostavljanje i održavanje unutrašnje bezbjednosti u novim područjima. Državna vlast je pripadala kalifu koji je, da bi uspješno vladao ogromnim prostranstvima, koristio ustanove lokalnog stanovništva. Najamničkom vojskom i tjelesnom gardom kalifa komandovao je emir.⁸ U vrijeme razvijenog feudalizma u Evropi je formiran veliki broj država i u njihovom uređenju postoji mnogo sličnosti jer “vladaru pripada vrhovna zakonodavna vlast (koju vrši najčešće sa staleškim skupštinama), kao i vrhovna sudska i izvršna vlast. Međutim u vršenju sudske i izvršne vlasti vladar je ograničen vlašću feudalaca i lokalnih zajednica. Važi princip lične ili personalne vlasti vladaoca, s tim što on pojedine upravne funkcije poverava svom činovničkom aparatu i dostojanstvenicima dvora” (Milosavljević,1997:70). Feudalci su bili pravi nosioci sudske i upravne vlasti jer su vladali po svom nahođenju i zapošljavali su odgovarajući broj činovnika i naoružane ljude za održavanje reda i bezbjednosti. Čitava srednjovjekovna uprava se ograničavala na policiju bezbjednosti i finansije. Najznačajniji policijski poslovi su zaštita vladareve ličnosti i ličnosti dvorskih funkcionera.

U Francuskoj su postojale policije veleposjednika, a kraljevi funkcioneri su imali oružanu pratnju-stražu. Postepeno se uvodi ustanova vojno organizovane policije sa mnogo policijskih zadataka. Iz navedenog se vidi da postoje tri policijske strukture: a) kraljeva; b) policija feudalaca i c) gradska policija. Sličnu organizaciju policije ima i Rusija u obliku pratnje kneza i zaštitu poretka, a na feudalnim posjedima postoje izvršni službenici za upravne i policijske poslove (vode krivične istrage, lišavaju slobode i hvataju odbjegle vojnike).

Engleska ima drugačiju organizaciju policijskih poslova. Lordovi organizuju održavanje reda preko lica odgovornih za red u 10 porodica i lica odgovornih za red u 100 porodica, a poredak se održava u kraljevo ime. Kasnije se taj sistem dopunjuje kraljevim službenikom, šerifom koji je odgovoran za organizovanje službe i njenu inspekciju. Ima ovlaštenja da saziva potjeru u kojoj su obavezni da učestvuju svi muškarci stariji od 15 godina i koji su sposobni da nose oružje. Šerif ima izvršnu i sudsku vlast. Područje šerifove vlasti nije se poklapalo sa feudalnim posjedima. Sistem upravljanja se

⁸ Milosavljević Bogoljub (1994) Uvod u policijske nauke, Policijska akademija, Beograd, str.31 i 32.

postepeno centralizuje jer se imenuju po dva seoska policajca koji su odgovorni za 100 porodica, a potom i magistrati koji su zaduženi za koordinaciju lokalnih službi ispred centralne vlasti.

Veliki broj gradova u srednjem vijeku imao je povlašćen položaj u kojim je postojala savršenija organizacija vlasti i policije. Policijska služba u gradovima bila je slična organizaciji policije u građanskom društvu. “Osnovne policijske službe u gradovima su bile gradske straže, službe noćnih čuvara (noćobdije), kao i službe koje su se posebno starale o redu na trgovima, higijeni na ulicama i sl. Razvoj takvih službi se najbolje može pratiti na primeru Pariza, gdje je gradska straža (*gret de Paris*) postojala još od V vijeka.” (Milosavljević,1997:73). Nakon 8 vijekova uvodi se funkcija gradskog sudije sa policijskim ovlaštenjima i 60 strijelaca pod komandom oficira gradske straže. U noći im se pridružuju noćni čuvari (građani organizuju noćne čuvare). Svaki kvart ima jednog komesara sa zadatkom da vodi računa o bezbjednosti i miru. Prvi javni policijski službenik u srednjem vijeku je bio šef policije, pomoćnik prefekta.⁹

2.3. Period Renesanse

Propašću feudalizma nastaje period uobličavanja države i njenih institucija kojima se održavao postojeći poredak, što se historijski poklapa sa nastankom građanske klase i nacionalnih država. Odbacuju se teološki pogledi na politiku, a politika se prije svega posmatra kao društvena realnost i nastaje period Renesanse¹⁰, preporoda, na osnovu antičkog humanizma i apsolutizma (kraljevine, carevine i kneževine). “Ključni državni zadaci u apsolutističkim monarhijama postaju spoljna bezbednost i finansiranje vojske i države pa najpre dolazi do centralizacije vojnih i poreskih organa. Uz to, ove države proglašavaju za svoj prioritetni zadatak “brigu o blagostanju podanika”, a u vezi s tim zadatkom dolazi do centralizacije policije, odnosno unutrašnje uprave. U ovom periodu se razvija i učenje o veštini upravljanja (kameralistika). Delovanje uprave po načelu celishodnosti i u interesu “državnog razloga” dovodi, međutim, do preterane arbitrarnosti (proizvoljnosti) i do pravno neomeđenog mešanja u privatni život građana-do onog što nazivamo policijskom državom.” (Milosavljević,1997:74). U monarhijama policija dobija posebnu ulogu, da brutalno vrši torturu i na

⁹ Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 73.

¹⁰ Renesansa – istorijska epoha od sredine 14. do početka 16. vijeka. Kad je došlo do preporoda evropske umetnosti i kulture uopšte. Renesansa nastaje u periodu značajnog razvoja gradova, trgovine i zanatstva što zapravo obeležava početak razvoja kapitalizma. U Renesansi se javljaju prvi oblici kritičkog mišljenja što bitno utiče na nagli razvoj i polet nauke. Tome istovremeno doprinose i velika putovanja Vaska de Game i Marka Pola. Procvat nauke bitno utiče na razjedinjavanje celovite slike sveta Srednjeg vijeka i skolistike. Kao vesnik modernog doba renesansa afirmiše princip individualnosti koji će kroz reformaciju i uspostavljanje parlamentarnih demokratija bitno obeležiti duh kapitalizma Zapadne Evrope i SAD. Renesansa afirmiše književni i politički ideal samosvesne ličnosti u kojoj se sažima sveukupno ljudsko savršenstvo tako da čovek, kao u klasičnoj Grčkoj nasuprot Srednjem veku postane “Mera svih stvari” (Grupa autora,1982:546).

taj način eliminiše i uništava demokratske inicijative, a taj period se naziva policijskom državom. Policija postaje zaštitnik političke vlasti, a njena legitimnost je određena voljom vladara. Sistem regulisanja problema u društvu utemeljen je na integritetu i suverenosti vladara. Presudnu ulogu imale su strukture vojske i policije. Postepeno gube na značaju vrijednosti koje su utemeljene na religiji i ideologiji i pojavljuju se gledišta koja se suprotstavljaju vladajućim strukturama, a srednji stalež vremenom postaje protivnik institucija apsolutne monarhije. Sva mijenjanja i modeli željene organizacije vlasti, neminovno su zahvatili policijsku strukturu. Vlast se identifikovala sa državom, tako da autoritet države postaje temelj pravičnosti. U tom periodu naglašena je društvena briga za kriminalitet, a veliki doprinos u tumačenju kriminaliteta dali su Nikolo Makijaveli i Tomas Mor. Mor je suprotno dotadašnjim stavovima crkve isticao da uzroci kriminaliteta leže u društvu i predlagao je ublažavanje kazni koje su u to vrijeme bile veoma oštre, surove i okrutne. Takođe, dolazi do napretka krivično-pravnih mišljenja, pogotovo u međudržavnoj saradnji na sprječavanju kriminaliteta (ekstradicija). Sve više dolazi do izručenja dezertera i izvršilaca teških krivičnih djela. U ovom periodu interesantan je razvoj policije u Velikoj Britaniji koji se, kao i politički sistem, mijenjao i prilagođavao potrebama tog vremena i dolazi do ukidanja poslova lica zaduženih za bezbjednost 10 porodica i poslova lica zaduženih za brigu o bezbjednosti 100 porodica, a dužnost imenovanja lokalnih policajaca prelazi u nadležnost okruga i provincija.

Posebno je interesantno organizovanje i uloga policijske strukture Francuske jer, "policija u Francuskoj tog vremena shvata se veoma široko, jer pravosuđe, finansije i policija obuhvataju celokupnu delatnost države, izuzev odbrane. Policiju u užem smislu tj. policijske zadatke obavljaju dvije vrste organa: policijski komesari-kraljevi namesnici, koji vrše službu islednika i istovremeno sudskih izvršilaca (postoje u sudskim okruzima) i na drugoj strani, komandanti bezbjednosti puteva sa svojim strijelcima, koji imaju opštu nadležnost policijskog nadzora. (Milosavljević,1994:37). Od strijelaca (policijske trupe u akciji na terenu) nastaje Nacionalna žandarmerija¹¹ 1791. godine, koja pod istim imenom postoji i danas.

Ediktom Luja XIV policijski poslovi dolaze u ruke kraljevog policijskog namjesnika i obuhvataju sve poslove opšte policije. Uspjesi policijskih namjesnika inicirali su uspostavljanje ovih funkcija u svim velikim gradovima Francuske. Luj XIV raspolaže sa velikim brojem inspektora i plaćenih agenata koji ga snabdijevaju informacijama o ponašanju građana. Ta kontrola postaje detaljna jer se čitaju i pisma¹²

¹¹ Žandarmerija (franc. Gendarmerie)-oružana formacija za očuvanje javnog reda i mira u nekim državama (Francuska, Turska, Argentina i dr.), kao posebna vojna organizacija javlja se najprije u Francuskoj 1791. u kolonijalnim imperijama evropskih zemalja imala je glavnu ulogu u gušenju oslobodilačkih pokreta naroda kolonijalnih zemalja. U pogledu organizacije, naoružanja, discipline i sl. I druge jedinice žandarmerije slične su jedinicama operativne armije. (Beridanidrug,2001:433)

¹²Kao jedan od metoda obračuna sa protivnicima režima su korištena *lettres de cochet*(pisma

građana i sl.¹³ “U navedenom periodu, tačnije 1667. godine, i Luj XIV uspostavio je i prvu političku policiju: “(Spahić,2008:34). Interesantno za taj period je i dugotrajan proces konstituisanja policije, jer “u Francuskoj je taj proces konačnog konstituisanja specijalizovane službe završen 1795. godine, kada su donijeti propisi kojima se određuje da je policija odgovorna za unutrašnju bezbjednost države” (Vejnović i Šikman, 2007:27). Nakon uspjeha u velikim gradovima “policija Francuske, sa svim svojim vrlinama i manama, bila je uzor za mnoge evropske vladare, i to kako opšta, tako i tajna policija. Ustanova policijskog namesnika Pariza kopirana je, na primer, u Petersburgu 1718, Berlinu 1742 i Beču 1751. godine.” (Milosavljević,1997:77).

Carski apsolutizam u Rusiji je ojačao za vrijeme vladavine Ivana IV Groznog, koji je izvršio reorganizaciju uprave, pravosuđa i vojske. Uveden je sistem plata, za činovnike, umjesto naturalnih davanja. Car Petar I nastavio je s reformom, modernizujući vojsku i državni aparat, uspostavio je ministarstva, a državu podijelio na manje jedinice koje su bile pod kontrolom centralne vlasti. Katarina II reformom je uvela titulu samodršca za Careve koji su nosioci cjelokupne svjetovne vlasti i vrhovni poglavari Ruske pravoslavne crkve koji postavljaju visoke činovnike, a vlast obavljaju preko carske vlade s prvim ministrom na čelu. U tom periodu razvoja “reforme u Rusiji su uključivale i dalju dogradnju sistema policijskih organa, koji vremenom sve više jačaju i podređuju se centru. Pristavi su i dalje glavni policijski organi u manjim mestima: od XVI vijeka oni postaju državni činovnici koje postavlja centralna vlast, primaju platu, snabdeveni su uniformom i pisanim aktom vlasti o postavljenju”. (Milosavljević,1997:78). Pristavi se brinu o zaštiti državnog poretka, vrše poslove javne bezbjednosti, sprječavanju kriminaliteta, obezbjeđuju vojne transporte i primjenjuju sredstva prinude. Uvode se funkcije general-policajmajstor (Petersburg) i oberpolicajmajstor (Moskva) i imaju pomoćne organe, a zadatak im je zaštita poretka, mira i bezbjednosti, hvatanje bjegunaca i dr. Treba naglasiti da u tom periodu otpočinje školovanje činovnika za rad u upravi, vojsci i policiji. Car Petar je izdao naredbu o obaveznom obučavanju djece plemića za službu u upravi.

zapečaćena kraljevim pečatom). Njihov sadržaj je predstavljao nalog da se neko uhapsi ili protera bez prava na odbranu, ona zvanično “nisu postojala“-nisu smela biti registrovana, niti se javno pominjati. Za vladavine Luja XIV i Luja XV takva pisma postaju glavno sredstvo likvidacije na hiljade protivnika, ali i predmet zloupotreba od dvorske kamarile, kraljevih ljubavnica i dvorjana. Ukidaju se tek dekretom iz 1790. godine. (Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 77).

¹³Milosavljević Bogoljub (1994) Uvod u policijske nauke, Policijska akademija, Beograd, str.37 i 38.

Iz 1782. godine potiče akt kojim se utvrđuje da su “kao urođeni uslovi za službu u policiji potrebni:

- 1) zdrav razum;
- 2) dobra volja za izvršenje naloga;
- 3) čovjekoljublje;
- 4) vijernost službi imperatorskog veličanstva;
- 5) vijernost opštem dobru;
- 6) usrdnost (odanost) prema dužnostima i
- 7) čestitost i nekoristoljublje.” (Milosavljević, 1997:79).

Aktom iz 1792. godine u svim većim mjestima uvode se funkcije oberpolicajmajstora, a u manjim gradovima vrši se podjela na kvartove (200 do 700 kuća) i postavlja se pristav za svaki kvart koji ima zadatak uspostavljanja i očuvanja javnog reda i mira, izvršenje zakona i odluka suda, brigu o javnom moralu, trgovini i suđenju za prekršaje. Osniva se i politička policija (opričniki). Prvu tajnu policiju u Rusiji osnovao je Grozni da bi suzbio otpor feudalaca. Kasnije je osnovana Tajna kancelarija, organ za ispitivanje djela u vezi “nepristojnog izražavanja” o ličnosti vladara i njegove porodice. Dobija se utisak da “kroz čitav ovaj period razvoja policija pruža primer jedne organizacije koja se lagano transformiše, posebno od vremena reformi Petra I i Katarine II. Međutim, tek na kraju tog perioda policija u ovoj zemlji dobija obilježja centralne organizacije, kakvu su imale druge apsolutističke države. Naime, pri kraju vladavine Katarine II se uspelo da se delatnosti svih policijskih organa u imperiji podrede centrali jednog od šest departmana Praviteljstvujućeg senata. To je bio put ka stvaranju Ministarstva unutrašnjih dela, koje se formira 1802. godine.” (Milosavljević, 1997:79).

Habzburška monarhija je imala specifičan upravni sistem koji je bio centralizovan i oslonjen na feudalce. Centralni aparat države čine dvorska kancelarija i državni savjet, a u zemljama monarhije organi i upravni aparat feudalaca. Centralizacija je bila izražena u Pruskoj i Austriji, a policija u tim zemljama je bila uređena po modelu Francuske policije i miješala se u sve oblasti života.

U Osmanlijskom carstvu sultan imenuje velikog vezira koji je ujedno njegov zamjenik u komandovanju vojskom i punomoćenik u civilnoj upravi. Za pomoć sultanu u državnim poslovima bilo je zaduženo vijeće savjetnika. Civilna uprava se dijelila na dvorsku i lokalnu upravu. Teritorija carstva se dijeli na pokrajine (pašaluke), na sandžake i na manje teritorijalne jedinice. Postojala je posebna vojna jedinica i njeni predstavnici su bili na čelu teritorijalnih jedinica i podređeni su velikom veziru. Sudstvo su vršili posebni organi, a teritorija se dijeli na srezove (kadiluke) i na njihovom čelu se nalazi kadija i sudio je Turcima, a nevjernicima je sudio starješina nahije. Centralna uprava se nije

mnogo miješala u poslove lokalne uprave ukoliko su se izvršavale obaveze prema sultanu. Glavni policijski organi bili su upravnici nahija i upravnici prihoda. Za obavljanje policijskih poslova u lokalnim područjima bili su zaduženi panduri, a njihova organizacija je bila vojnički organizovana, i na čelu te organizacije se nalazio buljubaša. Posao pandura je bio: traženje hajduka, čuvanje granica i puteva i obezbjeđenje trgovačkih karavana.¹⁴

2.4. Period 18. i 19 vijeka

Karakteristično za 18. i 19. vijek je što u tom periodu dolazi do velikih promjena jer se revolucijama rušila politička dominacija plemstva, rušila ranija pravno-politička organizacija i istovremeno se građanskoj klasi priznaje legitimitet, a tim legitimitetom neograničena vlast svodila se u parlamentarne okvire. Tek se u 18. vijeku pojavljuju zakoni, koji su utvrdili norme uređenja država. “ Krajem 18. i početkom 19. vijeka u većim evropskim državama nastaju krupne društvene, ekonomske i kulturne promene. Privatna svojina, slobodno preduzetništvo i razvoj trgovine u zemljama zapadne Evrope dovode do kristalisanja nove društvene strukture. Industrijska revolucija rađa razvijenu formu kapitalizma, a Francuska revolucija 1789. godine otvara put novom političkom i društvenom uređenju”.(Milosavljević,1997:81).

Apsolutističke monarhije se zamjenjuju ustavnim, a vlast se dijeli na zakonodavnu, upravnu i sudsku. U takvim odnosima pojedinac više nije nezaštićeni podanik, već mu se priznaju određena građanska prava. Upravna struktura se diferencira od ministarstva, a rad uprave se profesionalizuje uvođenjem političke i pravne kontrole. Ove promjene uvode vladavinu prava i pravne države. I policijske strukture kao najvažniji državni organ doživljavaju kompleksne promjene, a “to dovodi do profesionalizacije i stavljanja pod društvenu kontrolu i pravni poredak upravnih struktura. Usljed toga dolazi do daljnjeg profiliranja i sužavanja policijskih zadataka na održavanje javnog reda i mira i borbu protiv raznih vidova kriminala. Dolazi do značajnih promjena u načinu, organizaciji i metodama rada policije” (Spahić,2008:34).

Sužavanje policijskih ovlaštenja dovodi do usporavanja razvoja pravne države i bez obzira na otpore unutar policijskih struktura, oni, na duži period, nisu mogli zaustaviti reformu policije. Reforme su bile podstaknute pojavama u društvu koje su u vezi sa policijskom funkcijom i koje su nametale potrebu za dobro organizovanom, efikasnom i profesionalnom policijom. Razvojem industrijskih i trgovačkih centara, povećava se priliv stanovništva iz kompaktnih ruralnih područja što dovodi do povećanja kriminaliteta, pojave gradske sirotinje i sl. Ekspanzija industrije i tehnologije policiji nameće mnoštvo

¹⁴ Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 80 i 81.

novih zahtjeva kao što je regulisanje i kontrola policijskog rada. Kulturni i obrazovni nivo stanovništva brzo napreduje, a s njim se neminovno mijenja policijski i upravni rad u pravcu demokratizacije, legitimizacije i humanizacije, a te promjene najbolje se uočavaju u Francuskoj, Engleskoj i Rusiji.¹⁵

Demokratskom revolucijom u Francuskoj srušen je dvorski apsolutizam u feudalnoj monarhiji i na taj način srušena je ekonomska i politička dominacija plemstva. Francuska revolucija kao najznačajniji događaj koji je u kasnijoj fazi razvoja postao temelj za politički preobražaj, donosi Deklaraciju prava čovjeka i građanina kojom su utvrđena osnovna načela suvereniteta i jednakosti građana. Na taj način stvorena je osnova pravne i političke teorije 18. vijeka, a najznačajnije mjesto zauzima demokratija i ustavna vladavina.

Jedan od najstarijih ustava u svijetu usvojen je 1791. godine u Francuskoj, a proklamovanjem Francuske Republike postaje jedna od najstarijih republika u Evropi. Veliki uticaj na oblikovanje političke teorije i organizacije imala je Francuska revolucija. Razvojem države i državnosti, uspostavljanjem jakih centralnih funkcija u državi javlja se i potreba zaštite države, kako njene vanjske bezbjednosti, tako i zaštita unutrašnjeg uređenja, a “policija u Francuskoj, kao i druge ustanove starog režima, bila je posle revolucije radikalno izmenjena. Policijska ovlaštenja se najpre vraćaju gradskim vlastima utoliko što birači imenuju policijske komesare, dok su javni red obezbeđivali bataljoni nacionalne garde (*garde nationale*)”. (Milosavljević,1997:83). Krivični zakonik iz 1791. godine uvodi grupu krivičnih djela protiv suvereniteta i integriteta kao i djela protiv unutrašnjeg poretka. Zakonom je data mogućnost propisivanja nižih kazni koje su imale humaniji karakter. Vlast prava zamijenila je neograničenu neljudsku vlast izvršnih i sudskih organa. U historiji je to pobjeda prava nad nasiljem. Dolazi do reorganizacije policije, a u svakom gradu koji ima preko 5.000 stanovnika, pored komesara, postavlja se i policijski prefekt. Policijska organizacija uvodi uniformisane gradske stražare koje regrutuje iz bivših vojnika a zadatak im je bio da brinu o redu, miru i bezbjednosti na ulicama. Nacionalna garda je promijenila ime u Službu čuvara mira. “Ta služba je više puta menjala ime da bi danas bila poznata kao služba čuvara mira (*gardiens de la paix*). U 1849. godini je formirana Pariska republikanska garda, kao snaga specijalizovana za održavanje reda u prestonici i na raspolaganju prefektu. (Milosavljević,1997:83). U velikim gradovima osnivaju se centralni komesarijati koji su odgovorni za lokalnu policiju, a kasnije su objedinjeni u Generalnu bezbjednost koja u 20. vijeku postaje Nacionalna bezbjednost. Pored profilisanja osnovnih policijskih struktura, Nacionalne bezbjednosti i Nacionalne žandarmerije, javlja se i funkcionalna podjela na sudsku i administrativnu policiju. Sudska policija je pomoćni i izvršni organ pravosuđa, a administrativna policija ima zadatak

¹⁵Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 82i 83.

uspostavljanja reda i bezbjednosti. Interesantno zataj period je formiranje granskih policija kojima su policijski poslovi, za razliku od administrativne policije, bili sekundarni. Granske policije možemo smatrati kao preteče posebnih upravnih organa, koje će biti ukinute formiranjem inspeksijskih organa.

Proces konstituisanja ustavnog i političkog sistema, u Engleskoj, tekao je u pravcu sužavanja kraljevih ovlaštenja u korist Parlamenta, jačanjem Donjeg doma u odnosu na Gornji dom. Taj proces je, neminovno, obilježen sukobima i nesigurnošću. Nezadovoljstvo građana je raslo, a režim se morao oslanjati na vojsku i policiju koje nisu imale izgrađenu organizacionu strukturu. Isto tako, razlog političke i bezbjednosne nestabilnosti možemo uočiti u malobrojnosti vojnih snaga, decentralizovanosti i podcjenjivačkom shvatanju vojske.

Neprihvatljiv stav Engleza protiv centralizovane vlasti upućivao je na potrebu organizovanja policije i želju vlasti da isključi vojsku u održavanju unutrašnjeg reda. Odnos građana prema policiji je bio u stalnom animozitetu zbog samih represivnih zakona tog vremena i što “policija u Engleskoj na prelazu u 19. vek dolazi u žižu interesovanja javnosti zbog svoje nesposobnosti da odgovori naraslim problemima, odnosno zbog svoje organizacione i funkcionalne neprilagođenosti novonastalim slovimima.” (Milosavljević, 1997:84.). Izvršen je pritisak u okviru ustavnog i pravnog poretka da se donesu novi humaniji zakoni koji će stvoriti ambijent smanjenja svih negativnih pojava u društvu.

Nakon donošenja zakona koji nemaju strogu represivnu dimenziju, reforme političkih institucija, uspostavljanja mandata u gradovima, ubrzanog prirasta stanovništva u gradovima, ubrzava se i proces formiranja policijskih struktura. Uz mnoštvo pokušaja uspostavljanja policijskih struktura, i njihovom reformom u pravcu unapređenja policijskih poslova, ipak se osnivačem modernog organizovanja policijske strukture smatra Robert Peel. “Potpomognut uverenjima dela aristokratije u potrebu stvaranja efikasnih snaga za suzbijanje radničkih nereda i reformskim ambicijama vladinih pristalica, on 1829. godine uspeva da ubedi parlament da donese zakon kojim je stvorena nova policija u Londonu. To je Metropolitenska policija (*Metropolitan Police Force*), kasnije poznata pod imenom Skotland Yard (*Scotland Yard*)”. (Milosavljević, 1997:85). Zakonom o policiji, za područje Londona, osnovana je Metropolitenska policija, a tada uspostavljeni principi u policijskim strukturama i danas su aktuelni. Policija je organizovana po vojnom modelu sa stalnim radom, nadzor nad policijskim aktivnostima vrši vlada, policijski štabovi su smješteni u centar grada zbog pristupnosti građanima, a angažovanje policije se vrši na selektivnoj osnovi. U novoformiranoj policijskoj strukturi “šef Metropolitenske policije se podređuje Ministarstvu unutrašnjih poslova, za policajce se uvode redovna plata, iste uniforme, sistem zvanja i poluvojni karakter organizovanja, a kao načela za rad se proglašavaju: strogo poštovanje zakona, zabrana prekoračenja ovlašćenja, odgovornost, objektivnost, uglađenost, uslužnost i oslanjanje na građane.” (Milosavljević, 1997:85). Razvoj policije i postizanje

zavidnog nivoa standarda u skladu sa Zakonom, visok nivo organizovanosti i profesionalizma, kod građana su ostavili povoljan utisak, jer su se građani osjećali bezbjedno za svoj život i imovinu. Kriminal je u velikoj mjeri smanjen čemu je veliki doprinos dalo postupanje policajaca u skladu sa profesionalnim principima.

Za razliku od engleskog i francuskog društva, rusko društvo se sporije razvija u 19. vijeku, i iz tih razloga i policijske strukture se sporije modernizuju. Ministarstvo unutrašnjih djela ima nadležnost nad kompletnim policijskim sastavom (gradska i seoska policija, pošte, trgovine, reforme sela i drugi poslovi). Nakon formiranja Ministarstva policije i njegovog brzog ukidanja, ostalo je samo Treće odjeljenje koje postaje Lična imperatorska kancelarija i postaje glavni organ tajne policije. "Treće odeljenje je imalo veoma široke kompetencije i bilo je nadležno za brojna pitanja iz domena državne bezbednosti, tako da je u praksi ostvarivalo punu kontrolu nad ukupnim političkim životom Rusije". (Milosavljević, 1997:86). Trećem odjeljenju se pridodaje korpus žandarmerije koji je imao zaduženje istraga političkih prestupa. Sve policijske strukture ulaze u Ministarstvo unutrašnjih djela koje je u tom periodu imalo najveći uticaj i važno je za najznačajniji resor. Od početka 19. vijeka izrađuju se zbornici i normativna akta o radu policije. Policajmajstori su dobili zaduženje da obučavaju policajce. U službu u policiji se primaju otpušteni oficiri vojske i školovani činovnici, a za napredovanje u službi traži se poseban ispit iz profesionalne obučenosti.

U 18. i 19. vijeku iz nadležnosti policije izuzimaju se zadaci upravne prirode, a policijski poslovi se postepeno sužavaju i fokus policijskog rada je na održavanju reda i mira u društvu, na prevenciji i represiji kriminaliteta i na zaštiti poretka. Policijski poslovi se objedinjuju u okviru ministarstava unutrašnjih poslova, a unutar policijske strukture u 19. vijeku dolazi do formiranja prvih internih specijalizacija, odnosno stvaranja posebnih službi za pojedine vrste policijskih poslova. Prvo dolazi do specijalizacije državne i javne bezbjednosti, a u okviru javne bezbjednosti specijalizuju se i neke njene službe. U policiju se uvode tehničke novine i primjenjuju naučna dostignuća. Formiraju se laboratorije i instituti, razvijaju naučni metodi rasvjetljivanja krivičnih djela, poboljšava oprema i sredstva policije.

Bez obzira na razlike između policijskih sistema svake države, mogu se uočiti i sličnosti unutar određenih grupacija zemalja. Francuski model organizovanja postaje neka vrsta obrasca za uređenje policije u većini evropskih zemalja. Policijski sistem Velike Britanije ima uticaj i na pojedine zemlje Komonvelta. Velika Britanija je dala obrazac i za treći model, kolonijalni model, koji je načelno bio stvoren za Irsku, a potom je bio primjenjen na jedan broj zemalja koje je Velika Britanija kolonizovala. Ta tri modela se i danas smatraju osnovnim modelima policijskih sistema.¹⁶

¹⁶ Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 88i 89.

2.5. Period 20. vijeka

Dvadeseti vijek predstavlja naučno bavljenje policijom, njenom organizacijom, historijatom, funkcijom, kadrovskim problemima itd. U periodu između dva svjetska rata naučno bavljenje policijom doživljava ekspanziju, pokreću se specijalizovani časopisi posvijeceni policijskoj problematici i postepeno se uvode policijske discipline u programe univerzitetskog obrazovanja. Na mnogim evropskim univerzitetima formiraju se posebni kriminološki, kriminalistički i slični instituti, a u programima proučavani su i određeni sadržaji iz okvira budućih policijskih nauka. Šezdesetih godina dvadesetog vijeka dolazi do prave “eksplozije” naučnog interesovanja za probleme policije u SAD i Zapadnoj Evropi. U akademskim krugovima postaje hit-tema naučno bavljenje policijom.

Zadnjih dvadeset godina XX vijeka uočen je razvoj proučavanja policije u azijskim zemljama, prije svega u Japanu. Interesovanje za ovu oblast devedesetih godina javlja se u bivšim socijalističkim zemljama i u Kini, što je povezano sa reformom socijalno-ekonomskih sistema. Među promjenama u društvu koje su uticale na brz razvoj proučavanja policije, ističu se, porast klasičnog kriminala i pojava novih oblika kriminala (terorizam, organizovani kriminal.), koncentracija stanovnika u urbanim sredinama, konflikti, neredi, demonstracije i dr. Sve ove promjene su dovele do krize u efikasnom funkcionisanju policijskih struktura, a kao odgovor na njih policija se oprema sve boljom opremom i tehničkim sredstvima.

Mnoga proučavanja policije inicirana su od naučnika, a istraživanja o političkim procesima, strukturama u društvu, funkcijama vlade i druge pojave rasvijetlile su pretpostavke o potcjenjenom mjestu i ulozi policije u državi.

Rad policije u dvadesetom vijeku zasniva se na modelima koji su uspostavljeni u Francuskoj i Engleskoj. Kontinentalni (francuski) i Anglosaksonski (engleski). Engleska je tvorac i kolonijalnog modela koji je primjenjivan u kolonijama. Od šezdesetih godina XX vijeka u Japanu funkcioniše model koji se ne može svrstati ni u jedan prethodni i zbog svoje funkcionalnosti i efikasnosti predmet je interesovanja stručnjaka iz ove oblasti.

Kontinentalni model policijskog sistema osnovan je za vrijeme Luja XIV i uskoro prihvaćen od strane vladara, kao koncept policijske strukture u većini, evropskih država. Prihvaćanje francuskog modela nije bio samo plod želje nekih vladara, nego je posljedica i identičnih bezbjednosnih problema. Karakteristični su elementi kontinentalnog sistema kako navodi Milosavljević “postojanje nacionalne (podržavljene) policije kojom se upravlja iz jednog centra, tj. nacionalne vlade; koordiniranost akcija

na teritoriji (tj.odsustvo konkurentnih nadležnosti); razlikovanje dvije standardne policijske organizacije-Nacionalne policije i Nacionalne žandarmerije; podela policijske delatnosti na delatnost policije poretka (administrativna policija) i delatnost istražne policije (sudska policija); nepostojanje autonomnih policijskih snaga ispod centralnog nivoa (osim pomoćnih i dopunskih snaga) i sl.”(1997:362). Francuska struktura policijskog sistema u svim segmentima predstavlja primjer ovog modela. Pored mnogo sličnosti u strukturi nacionalnih policijskih sistema, u evropskim zemljama, mogu se uočiti određena odstupanja. Ovaj model policijskog organizovanja prihvaćen je u kontinentalnom dijelu Evrope.

Anglosaksonski (engleski) model policijskog sistema nastao je kao rezultat različitih historijskih okolnosti u kojima su stvarane institucije pravno-političkog sistema Engleske, a prenošenje obrazaca institucija u kolonije predstavlja uzrok nastanka posebnog policijskog sistema. U ovom modelu nema žandarmerije, niti je struktura urađena po sistemu vojno-policijske organizacije. Najvažniji element ovog sistema su lokalne policijske snage. Struktura sistema je decentralizovana uz postojanje određenih razlika u statusu policajaca, ovlaštenjima i sistemu kontrole. Predstavnici ovog modela su Velika Britanija, SAD, Kanada i Australija.

Kolonijalni¹⁷ model policijskog organizovanja stvorila je Engleska i bez obzira što su nekadašnje kolonije stekle nezavisnost i postale suverene države u velikom broju tih država policijsko uređenje je ostalo slično onom uređenju koje je uspostavila bivša kolonijalna vlast, pogotovo u zemljama koje su bile pod kolonijalnom vlašću Engleske. U oblikovanju policijske strukture, Englezi su vodili računa o specifičnostima svake kolonije, tako da je model za Irsku prilagođavan prilikama u svakoj koloniji. Odgovornost policije je bila isključivo kolonijalnim vlastima, centralizovana struktura i organizovanost po vojnom sistemu, naoružana, bez lokalnog stanovništva, nastanjena u barakama i kasarnama. Tipičan primjer kolonijalnog modela je Hongkong.

Današnji policijski sistem Japana (shema broj 1.) razlikuje se od kontinentalnog i anglosaksonskog sistema. Niske stope kriminaliteta, bliska veza policije sa lokalnom zajednicom, uspješnost policije u sprječavanju i represiji kriminala, organizaciona struktura, i njena efikasnost sve više privlače pažnju stručnjaka iz ove oblasti.

Japanski sistem organizovan je sa jakim uticajem centralne kontrole, a istovremeno je sačuvana i lokalna struktura policije. Preko Nacionalne policijske agencije vrši se uticaj iz centra, a u nadležnosti

¹⁷ Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 362-403.

agencije su: obuka, opremanje, statistika i operacije koje zahtijevaju saradnju dvije ili više prefektura. Nacionalna policijska agencija funkcioniše preko štaba i sedam regionalnih kancelarija.

Država je podjeljena na 47 prefektura koje su odgovorne za izvršavanje policijskih poslova na području prefektore. Viši službenik rukovodi prefekturom, a imenuje ga i plaća Nacionalna policijska agencija. U radu prefektore izražena je velika samostalnost. Lokalne vlasti finansiraju policiju i u svakoj prefekturi postoji komisija za javnu bezbjednost. Prefektore se dijele na distrikte i policijske stanice.

Hijerarhijska veza između policijskih stanica sa distriktom i prefekturom postoji i pored toga što su policijske stanice povezane sa lokalnim vlastima. U Japanu ima 16 000 policijskih stanica koje su pravilno raspoređene i postoje u gotovo svakom selu, vijećem naselju, gradskim četvrtima i one čine bazu japanskog policijskog sistema. U seoskim područjima policijsku stanicu čini jedan policajac koji živi među mještanima sa svojom porodicom. Višim institucijama izvještaj o radu podnosi jednom u sedmici. Uspjeh u radu zavisi od njegovih sposobnosti, informacija i podrške građana. Poštovan je jer predstavlja državnu vlast, građani mu se obraćaju za savjet, daju informacije o svim događajima i pomažu mu u izvršavanju poslova.

U prilog dobrih međusobnih odnosa građana i policije ide i tradicionalni etički sistem vrijednosti i posvjedenost Japanaca radu, vlasti i porodici, a "rad policije u zajednici u Japanu je uistinu rad policije u zajednici. Sa smiješnom stopom kriminaliteta za zemlju tolike veličine, Japan je ponudio model rada policije koji treba da preuzmu i druge zemlje. Međutim, drugima bi bilo teško uvesti ovakav vid rada, zato što oni nemaju toliku javnu podršku koju uživa japanska državna policija" (Pena, 2006:93). Policija ulaže mnogo truda u očuvanje dobrih međusobnih odnosa i ima osjećaj za čuvanje dobijenih informacija od građana.

U gradskim sredinama rad policije je zasnovan na pješaćkim, a manje na motorizovanim patrolama. Posebno je interesantno što u policijskoj stanici stanuje određenu broj policajaca, a policijska stanica se pojavljuje u ulozi servisne institucije građana, koju mogu pozvati u svako doba i dobiti željenu informaciju.

Preventivni rad je dobro organizovan i sprovodi se na osnovu dugoročnih nacionalnih planova. Postoje brojna udruženja građana za prevenciju kriminala, razne lokalne inicijative usmjerene u pravcu poboljšanja rada policije, kao isusjedska saradnja u kojima redovno učestvuje policija. Takav način saradnje u praksi daje odlične rezultate.

Kontrola rada policije zasniva se na internoj neformalnoj i formalnoj kontroli. U formalnoj kontroli najviša instanca je direktor Nacionalne policijske agencije koga na prijedlog ministra imenuje Nacionalna komisija javne bezbjednosti, koja se pojavljuje u ulozi garanta demokratije i političke

neutralnosti. Nacionalna komisija ima ovlaštenja da interveniše u vezi sa nadležnostima Nacionalne policijske agencije (kadrovska pitanja, finansiranje, rukovođenju policijom i u pojedinim operacijama).

Nakon donesenih nekoliko zakona 1992. godine, koji imaju za cilj rasturanje mafije, izražen je problem neovlaštene upotrebe vatrenog oružja od strane mafije u obračunima sa policijom. Pojava nasilničkog, omladinskog kriminaliteta, i rad devijantnih grupa ugrožavaju idealnu sliku japanskog policijskog sistema¹⁸ i uspjeha policije.

3. TEORIJSKI KONCEPTI SIGURNOSTI

Akademski diskurs o sigurnosti u sigurnosnim studijama evoluirao je tokom vremena, zajedno s promjenama sigurnosnih prijetnji na globalnom nivou. Mnoge teorije i perspektive o sigurnosti razvile su se tokom vremena kako bi objasnile, a ponekad racionalizirale i legitimirale djelovanje država unutar prizme sigurnosti. Teoretski, teorije društvenog ugovora olakšale su uključivanje sigurnosti u politički diskurs kroz emancipaciju pojedinca od anarhije do garancije sloboda i sigurnosti. Od Westfalskog ugovora 1648. godine koncept sigurnosti se povezuje s državom. Država je imala isključivu odgovornost odlučiti šta za nju znači sigurnost. Teorije i perspektive poput idealizma, realizma, neoliberalizma i konstruktivizma drugačije gledaju na značenje sigurnosti. Fokus tradicionalnog pogleda na sigurnost prije i nakon Hladnog rata bio je zaštita države od prijetnji nacionalnim interesima. Diskurs sigurnosti danas uključuje pitanja poput ekonomske sigurnosti, sigurnosti okoliša, sigurnosti hrane, a između ostalih i sigurnost ljudi.¹⁹

3.1. Teorije sigurnosti

U modernom svijetu, u eri globalizma sigurnost je temelj svih društvenih djelatnosti ili kako to Der Derian navodi "niti jedan drugi koncept u međunarodnim odnosima ne sadrži teorijsku određenost niti ovladava disciplinarnom moći sigurnosti"

¹⁸Milosavljević Bogoljub (1997) Nauka o policiji, Policijska akademija, Beograd, str. 396-400.

¹⁹Shaibu, M. (2016). The Concept of Security and Emerging Theoretical Perspective. Zaria International Conference on the theme " Corruption, Security and National Development" held 28.30 September 2016.

Danas postoje tri glavna faktora ugrožavanja čovjeka

1. društveni,
2. prirodni
3. tehničko-tehnološki.

U toku svog razvoja čovjek je uspio da prepozna određene vrste i izvore ugrožavanja, u smislu ličnog i kolektivnog identiteta. Drugim riječima, čovjek je oduvijek težio kako individualnoj tako i kolektivnoj sigurnosti, dakle sigurnost je za čovjeka uvijek bila egzistencijalno pitanje. Razvojem društva čovjek unaprjeđuje svoje socijalne interese kroz interakcije s drugim ljudima i zajednicama. U tom smislu, Ken Booth, sigurnost označava kao “preživljavanje-plus”²⁰, odnosno opstanak, plus dodatno za one ljudske vrste s vrlo razvijenom svijesću stvaranje dovoljno prostora za ljudsko nadograđivanje iznad pukog preživljavanja.

Veliki broj autora se slaže kako sigurnost predstavlja osnovnu životnu funkciju i djelatnost u svim periodima razvoja čovječanstva. Dakle, sigurnost predstavlja jednu od osnovnih ljudskih potreba, što se jasno vidi u psihologiji. Tako Abraham Maslow (1908-1970) navodi da svaki pojedinac ima određene ciljeve i potrebe koje želi zadovoljiti u životu. U svojoj teoriji o hijerarhiji motiva, koja je danas jedna od najistaknutijih teorija navodi se kako su motive i potebe čovjeka hijerarhijski organizovane. Takva hijerarhija razlikuje više i niže potrebe koje su grupisane u pet nivoa. Maslow, u niže temeljne potrebe ubraja fiziološke potrebe i potrebe za sigurnošću, a u više potrebe za pripadanjem, ljubavlju, potrebu za samopoštovanjem i samoaktualizacijom²¹ (Tabela 1). Dakle, temeljem spomenutih kategorija jasno se vidi da se sigurnost ubraja u osnovne ljudske potrebe.

²⁰Cikotić, S., Smajić, M, Delić, H., Subašić, N. 2018. acionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

²¹Cikotić, S., Smajić, M, Delić, H., Subašić, N. 2018. acionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

Tabela 1: Maslowljeva hijerahija potreba²²

Sigurnost predstavlja objektivnu i subjektivnu kategoriju (Buzan & Hansen 2009:34). Objašnjenje ove tvrdnje se vidi još kod Wolfersa (1962) koji navodi: “Sigurnost u objektivnom smislu se mjeri kao odsutnost stečenih vrijednosti prijetnji, a u subjektivnom smislu kao odsutnost straha da će takve vrijednosti biti ugrožene”.²³

Da bi što bolje razumjeli samo značenje pojma sigurnosti potrebno je analizirati osnovna etimološka značenja pojma sigurnost. Teoretičari se slažu da sigurnost potiče od latinske riječi *securitas-atris*, što u prevodu znači siguran, bezbrižan, pouzdan, čvrst, ovaj termin ima široku upotrebu i u drugim jezicima. U engleskom jeziku se koriste dva pojma *security* i *safety*. Prvi termin se pretežno odnosi na nacionalnu sigurnost, koja podrazumijeva zaštitu državnog nacionalnog interesa, dok drugi označava smanjenje nepoželjnih sigurnosnih situacija ili djelovanje s ciljem smanjenja raznih oblika ugrožavanja. U francuskom jeziku u upotrebi su također dva termina, *securite* i *surete*, u talijanskom jeziku se koristi termin *sigurezza* (sigurante - sigurno), u albanskom se koristi termin *siguri*, a u njemačkom *Sicherheit*. U istočnoj varijanti, odnosno u ruskom jeziku, prisutan je termin “bezopasnost”, a označava odsustvo materijalnih vrijednosti.²⁴

²²Izvor: Maslow, 2004: 27.

²³(Wolfers, 1962 u Collins, 2010: 17).

²⁴Cikotić, S., Smajić, M., Delić, H., Subašić, N. 2018. nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

Na jezicima naroda u Bosni i Hercegovini (bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku) koriste se dva termina: sigurnost i bezbjednost. Iako, većina građana, pa i pojedini teoretičari uspostavljaju sinonimsku vezu između ova dva pojma neophodno je napraviti distinkciju između istih. Jagoš Dujović termin bezbjednost izvodi iz riječi bezbjedno što podrazumijeva bezopasnost ili obezbjeđeno sa najvećim pouzdanjem, čvrsto, odlučno, bez kolebanja, a pojam sigurnost karakterizira kao stanje i osobine onoga koji je siguran. Ljubomir Stajić i Radovan Gačinović u svom koautorskom djelu "Uvod u studije bezbjednosti" naglašavaju potrebu distinkcije između ova dva pojma, tako da oni sigurnost vide kao uži pojam koji se prvenstveno odnosi na ličnu sigurnost karakteriziranu pravnom, političkom, ekonomskom i socijalnom sigurnošću, a bezbjednost kao pojam koji "obuhvata najširi dijapazon mjera od lične, preko državne do univerzalne bezbjednosti".

Abazović naglašava da i u bosanskom jeziku razlikujemo državnu sigurnost, pravnu ili socijalnu. Autor je predstavio slijedeće primjere: "Potrebno je obezbjeđiti sve preduvjete da na siguran način savladamo ove prepreke"²⁵; ili, opća sigurnost u našem društvu osnovna je pretpostavka za ličnu sigurnost u pravnom i materijalnom smislu; materijalno sam obezbjeđen toliko da mi to osigurava stabilnu i mirnu starost.

Izet Beridan daje dosta širok pojam sigurnosti koja općenito podrazumijeva stepen zaštićenosti od ugrožavanja na kozmičkom i planetarnom nivou života općenito i ljudskog roda u cijelini. Autor, dalje razmatra i dva osnovna aspekta sigurnosti.

- Funkciju (djelatnost države, društva i pojedinca) i
- Stanje (odnosi među državama, unutar države, među ljudima, odnosno stanje u prirodi i kozmosu spram života općenito).

Sigurnost u savremenim uvjetima treba posmatrati kao integralnu, odnosno interdisciplinarnu kategoriju, jer se s vremenom distancirala od ostalih djelatnosti i našla primjenu u sveri svih društvenih djelatnosti.²⁶

3.2. Pojam nacionalne sigurnosti

Nacionalna sigurnost opisuje se kao sposobnost države da se pobrine za zaštitu i odbranu svojih građana. Savremeni koncepti nacionalne sigurnosti nastali su u 17. vijeku tokom tridesetogodišnjeg rata u Evropi i u građanskog rata u Engleskoj. Westfalski ugovor/mir uspostavio je ideju da nacionalna

²⁵Abazović Mirsad (2002) Državna bezbjednost uvod i temeljni pojmovi, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo

²⁶Cikotić, S., Smajić, M, Delić, H., Subašić, N. 2018. nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

država ima suverenu kontrolu, ne samo nad domaćim pitanjima poput vjere, nego i nad pitanjima poput vanjske sigurnosti. Danas, je uobičajena ideja nacionalne države, međutim ipak bi bilo pogrešno pretpostaviti da je to jedini način gledanja na međunarodnu sigurnost. Pred Westfalški međunarodni sistem temeljio se na pretpostavci da postoji univerzalni princip upravljanja poslovima država koje vode carevi, pape, kraljevi i prinčevi. I to je zaista bio princip Svetog Rimskog carstva. S druge strane, nova ideja nacionalne države imala je sasvim drugačiji pristup. Mir i stabilnost bi se mogli lakše postići ako se ljudi ne bi međusobno ubijali zbog nekog univerzalnog principa kao što je to religija. Daleko je bolje imati međunarodni sistem koji se temelji na ravnoteži nacionalnih država posvijećen ograničenim ciljevima nacionalnog suvereniteta i samoodbrane.²⁷

Navedenu ideju je osporio filozof Immanuel Kant (1724. - 1804.) koji je “uskrsnuo” univerzalnu najčešću ideju nacionalne sigurnosti, ali ne u starom religijskom kontekstu nego u sekularnom kontekstu inspirisan prosvjetiteljstvom i njegovim idejama. U svom eseju iz 1795. godine *Perpetual Peace: A Philosophical Sketch*, iznio je svoju ideju da sistem nacionalnih država treba zamijeniti novim “prosvjetljenim” svjetskim poretom. U tom smislu nacionalne države bi trebale podrediti svoje nacionalne interese opštem dobru te da sve bude pod vladavinom međunarodnog prava. Tako je nastao sekularni pogled na nacionalne institucije, koje upravljaju međunarodnim poslovima što se danas odražava u globalnom svjetonazoru liberalnog internacionalizma i najjasnije se očituje u Ujedinjenim narodima (UN). Zbog navedenog je važno na umu imati ove dvije škole pri razmatranju različitih definicija nacionalne sigurnosti. Te ideje su prisutne u aktualnim raspravama o nacionalnom suverenitetu, međunarodnom pravu i ulozi međunarodnih institucija u međunarodnim odnosima.²⁸

Nacionalna sigurnost u savremenim uslovima i novim okolnostima podrazumjeva planirano (željeno) i ostvareno postignuto ili utvrđeno stanje sigurnosti. Funkcionalno područje djelovanja različitih državnih institucija uz ukupno društveno nastojanje na postizanju nacionalnih ciljeva i interesa, a da su sve institucije organizovane na osnovu Ustava određenog društva.

U tom slučaju nacionalna sigurnost mora osigurati sigurno stanje u kojem će biti obezbjeđena sloboda države i društva, teritorijalni integritet i suverenitet države. Sve navedeno se ostvaruje u skladu međunarodne prihvatljivosti preko ljudskih sloboda i prava građana, kao i političke, socijalne i ekonomske slabosti društva i države, zatim stabilan socijalni razvoj i funkcionisanje pravne države, stabilan javni poredak i ostvarena bezbjednosti svih građana”.²⁹

²⁷Izvor:https://www.heritage.org/sites/default/files/201910/2015_IndexOfUSMilitaryStrength_What%20Is%20National%20Security.pdf, Pristupljeno 22.07.2021

²⁸Izvor:https://www.heritage.org/sites/default/files/201910/2015_IndexOfUSMilitaryStrength_What%20Is%20National%20Security.pdf, Pristupljeno 22.07.2021

²⁹ (Tatrović, Grizold & Cvrtila, 2008: 19-23).

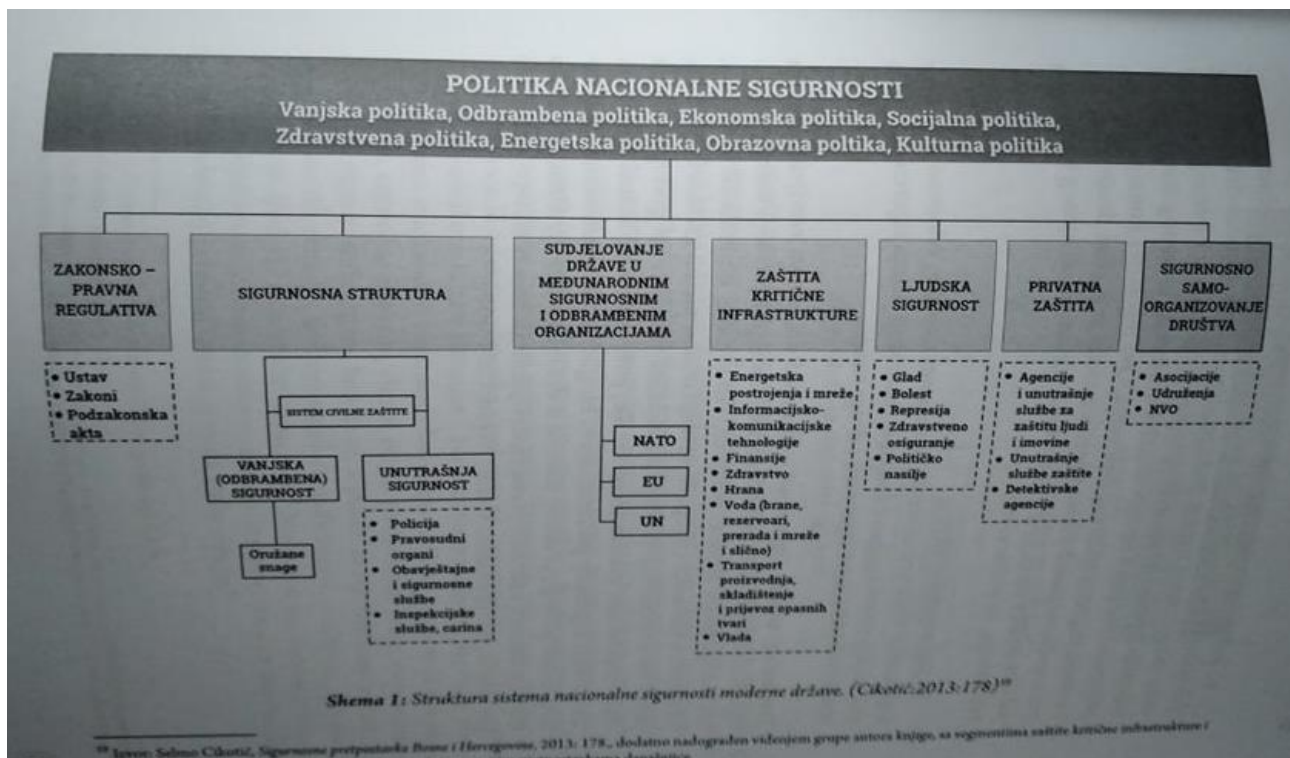
3.3. Elementi sistema nacionalne sigurnosti

Ostvarivanje i funkcioniranje sistema nacionalne sigurnosti vrši se kroz osnovne elemente sistema nacionalne sigurnosti (Tabela 2).

U većini država glavne elemente nacionalne sigurnosti čine (Cikotić et.al., 2018):

- Sigurnosna struktura, tj. odbrambena (vanjska) sigurnost,
- Unutrašnja sigurnost i
- Sistem civilne zaštite.

Tabela 2: Struktura sistema nacionalne sigurnosti moderne države³⁰

Glavni elemente vanjske sigurnosti su oružane snage čiji je cilj odvratanje moduće agresije, odbrana teritorije; unutrašnju sigurnosnu funkciju ostvaruje policija, pravosuđe, obavještajne i sigurnosne agencije, carina, inspekcije, a dominantnu funkciju zaštite i spašavanja u saradnji sa svim elementima ostvaruje civilna zaštita. Sve aktivnosti i funkcije elemenata nacionalne sigurnosti ostvaruju se i propisuju kroz normativnu-pravnu regulativu. Značajn doprinos ostvarivanju sigurnosti na nivou cjelokupnog društva, ostvaruje sektor privatne zaštite, odnosno zaštita ljudi i imovine, kao i detektivski poslovi. Međutim multidimenzionalnost sigurnosnog pitanja, kao i sve veća složenost izvora i prijetnji sigurnosti na početku trećeg milenija, zahtijevaju redefiniranje postojećih sistema nacionalne sigurnosti. Novi model nacionalne sigurnosti savremen države treba se izgrađivati na korporacijskoj vezi nacionalne i međunarodne sigurnosti, tj. treba biti zasnovan na pluralističkoj sigurnosnoj zajednici i zajedničkim kapacitetima.³¹

³⁰Izvor: Izvor: Selmo Cikotić, *Sigurnosne pretpostavke Bosne i Hercegovine*, 2013: 178.

³¹Cikotić, S., Smajić, M., Delić, H., Subašić, N. 2018. nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

4. BOSANSKO-HERCEGOVAČKA PRAKSA U SIGURNOSTI

4.1. Struktura sistema sigurnosti u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina se nalazi u jugoistočnoj Evropi i pripada regiji Zapadnog Balkana. Ima specifičnu strukturu koju karakterišu duboke podjele po etničkoj osnovi. Bosna i Hercegovina ima specifično političko uređenje i kompleksan sistem sigurnosti.

Bosna i Hercegovina ima ustrojenu, zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, s nadležnostima propisanim ustavom i zakonima. Bosna i Hercegovina je specifična vrsta federacije u kojoj jaka ovlaštenja ima srednji nivo državnog uređenja (entiteti). "Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine zadužena je za zakonodavnu vlast dok je izvršna vlast povjerena Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (kolektivnom šefu države) i Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, dok je sudska vlast povjerena Sudu Bosne i Hercegovine i Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Nadležnosti ovih tjela propisane su Ustavom i zakonima".³²

Kada se govori o sistemu sigurnosti u Bosni i Hercegovini bitno je istaknuti da je to sistem u čijem sastavu se nalaze mnoga tijela koja nemaju jasno definisana policijska ili druga operativna ovlaštenja. Jedna takva agencija je i Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju protiv korupcije. Trenutnom postavkom usložnjava se proces funkcionisanja sistema sigurnosti, s obzirom na to da državne agencije nemaju nikakvih, naredbodavnih ingerencija nad nižim nivoima sigurnosnih struktura unutar Bosne i Hercegovine. Kada se govori o temeljnim funkcijama i nedostacima sadašnjeg sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine, funkcija upravljanja predstavlja temeljni nedostatak. Po pitanju krovnih institucija na državnom nivou, one uglavnom imaju koordinirajuću ulogu i model saradnje, ali bez mehanizama upravljanja, rukovođenja odnosno bez mehanizama subordinacije. Navedeno donosi velike probleme na terenu, naročito u vandrednim situacijama, pa se postavlja pitanje kako nešto sigurnosno što nema funkciju upravljanja može dati ikakve rezultate.³³

Posebnu ulogu u oblasti sigurnosti ima nadzor, pravilnim nadzorom stiču se uslovi za: pravilno, pravoremeno i efikasno izvršavanje postavljenih zadataka. Sistem nadzora u oblasti sigurnosti Bosne i Hercegovine prvenstveno se provodi kroz zajedničku Komisiju za odbranu i sigurnost oba doma

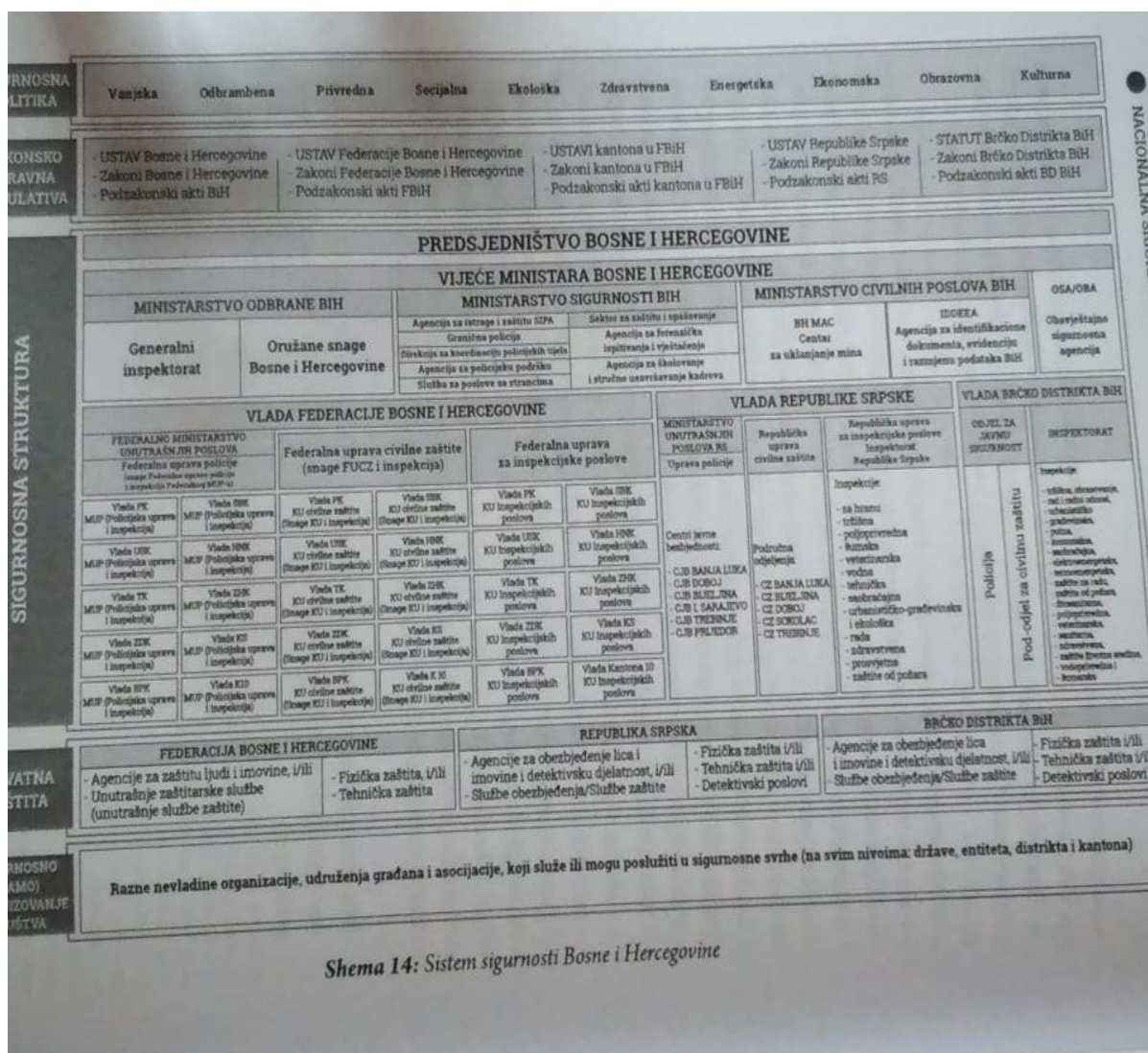
³²Cikotić, S., Smajić, M., Delić, H., Subašić, N. 2018. nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

³³Cikotić, S., Smajić, M., Delić, H., Subašić, N. 2018. nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.

Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Komisija predstavlja krovno tijelo za nadzor sistema sigurnosti. Uspostavljanje same upravljačke funkcije, te uvođenje kontakt tačkaka unutar svakog elementa sistema, rezultiralo bi jasnom odgovornošću, počevši od onih koji kreiraju politike pa do krajnjih izvršilaca.

Sva kompleksnost sistema sigurnosti u Bosni i Hercegovini prikazana je na Tabeli 3.

Tabela 3: Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine³⁴

Shema 14: Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine

³⁴Selmo Cikotić, *Sigurnosne pretpostavke Bosne i Hercegovine*, 2013: 156.

4.2. Sistem unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine

Kada se govori o sistemu unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine najvažnija institucija je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine koje je uspostavljeno 2002. godine. (Ministarstvo sigurnosti BiH, 2020). Nadležnosti Ministarstva sigurnosti predstavljeni su u Tabeli 4.

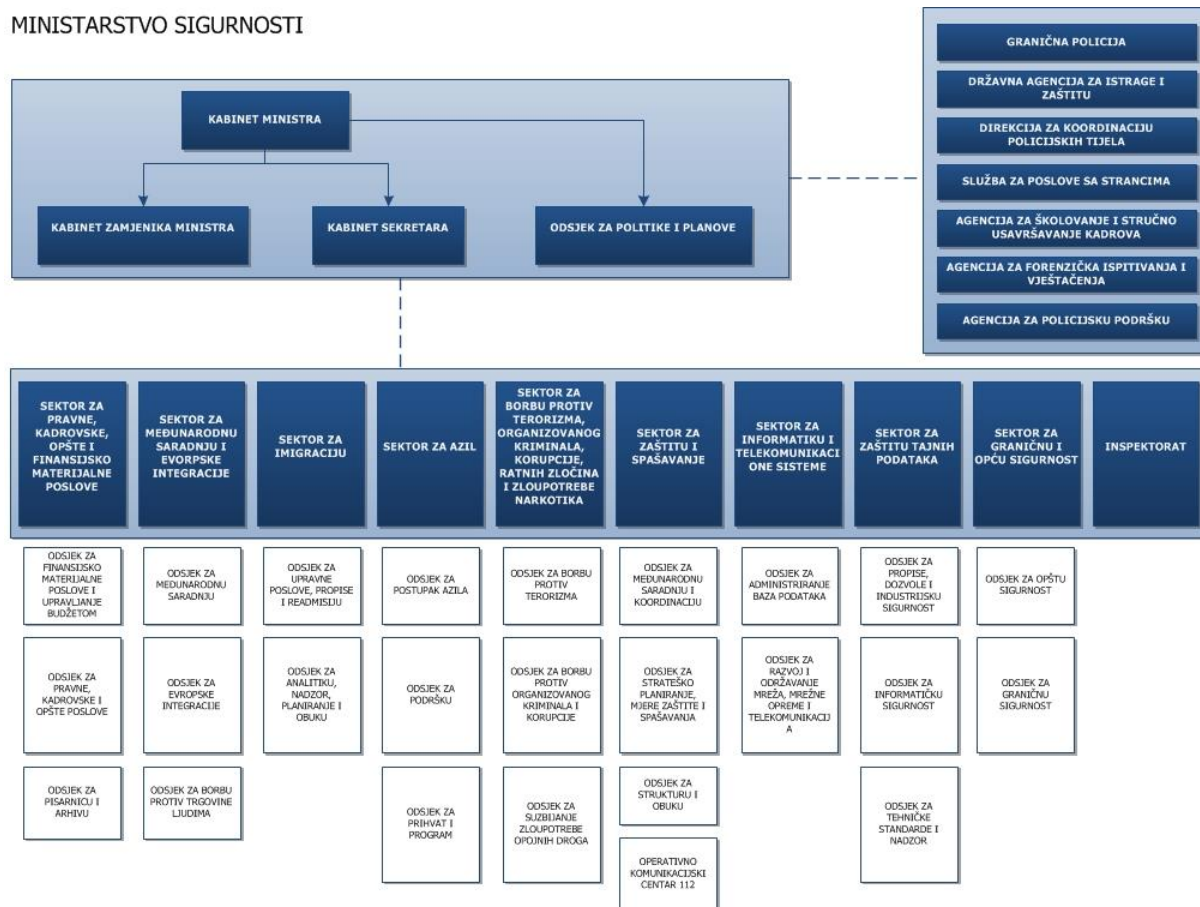
Tabela 4: Nadležnosti Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine³⁵

Zaštita međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i regulisanja prometa na međunarodnim prelazima.
Sprječavanje i otkrivanje počinitelja krivičnih djela terorizma, trgovine drogom, krivotvorenja domaće i strane valute, trgovine ljudima kao i drugih krivičnih djela koje imaju međunarodni ili međuentitetski element.
Međunarodnu saradnju u svim oblastima iz nadležnosti Ministarstva sigurnosti (saradnja s INTERPOL-om, EUROPOL-om, SELEC, MARRI i dr.).
Zaštita lica i objekata.
Prikupljanje i korištenje podataka od značaja za sigurnost BiH
Organizaciju i usaglašavanje aktivnosti entitetskih ministarstava unutrašnjih poslova i Brčko Distrikta BiH u ostvarivanju sigurnosnih zadataka koji su u interesu Bosne i Hercegovine.
Provođenje međunarodnih obaveza i saradja u provođenju civilne zaštite, koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju BiH i donošenje programa i planova zaštite i spašavanja.
Ministarstvo sigurnosti BiH kreira, stvara i provodi politiku useljavanja i azila u BiH.
Uređuje procedure i način organizacije službe, vezano za kretanje i boravak stranaca u BiH.
Pružanje podrške policijskim tijelima Bosne i Hercegovine.
Školovanje i stručno usavršavanje kadrova u skladu s potrebama policijskih tijela BiH i drugih službi i agencija iz oblasti sigurnosti.
Forenzička ispitivanja i vještačenja.

:

³⁵ (Ministarstvo sigurnosti BiH, 2020).

Tabela 5: Struktura ministarstva Bosne i Hercegovine³⁶

Dio Ministarstva sigurnosti predstavlja i: Granična policija, Državna agencija za istrage i zaštitu, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Služba za poslove sa strancima, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za policijsku podršku.

³⁶ Izvor: <http://msb.gov.ba/images/1213.jpg>, pristupljeno 01.09. 2021. godine.

4.3. Organizacija policijskog sistema Bosne i Hercegovine

Prema postojećoj zakonskoj regulativi Bosne i Hercegovine policijski službenici su “oni koji u svojim poslovima primjenjuju policijske ovlasti propisane navedenim zakonima te postzpuju kao ovlaštena službena lica, a prma zakonima o krivičnom postupku”. Temljem nadležnosti i ovlaštenja danas djeluju slijedeće policijske organizacije u Bosni i Hercegovini koje u predstavljene u Tabeli 6.

Tabela 6: Policijske organzaije koje djeluju u Bosni i Hercegovini

Dražavna agencija za istrage i zaštitu u Bosni i Hercegovini
Granična policija BiH (GP BiH)
Direkcija za koordinaciju policijskih snaga BiH
Federalni MUP
MUP RS.
Policija Brčko Distrikta.
MUP Kantona Sarajevo.
MUP Hercegovačko-neretvanskog kantona
MUP Zapadno-hercegovačkog kantona
MUP Kantona 10
MUP Srednjo-bosanskog kantona
MUP Bosansko-podrinjskog kantona
MUP Zeničko-dobojskog kantona
MUP Tuzlanskog kantona
MUP Posavskog kantona

Kao što je navedeno u tabeli 6. ”Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH također je stavljena u ovu grupu jer službenici ove direkcije imaju policijska ovkaštenja u skladu sa Zakonom o policijskim službenicima BiH” .³⁷

Prema rezultatima istraživanja koje je u 2013. godini obavio Centar za sigurnosne studije u BiH, organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti kriminaliteta, a koje nemaju policijska ovlaštenja su predstavljeni u Tabeli 7:

Tabela 7: Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti kriminaliteta a nemaju policijska ovlaštenja

Ministarstvo sigurnosti BiH
Služba za poslove sa strancima BiH
Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenje
Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova BiH
Agencija za podršku policijskoj strukturi
Agencija ze prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije

³⁷ (Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 49).

Složena politička struktura Bosne i Hercegovine reflektuje se i u nadležnosti policijske strukture Bosne i Hercegovine. "U organizacionom smislu nadležnosti policijske strukture se jednim djelom preklapaju, dok je s druge strane teško utvrditi granicu između njih. Policijski sistem Bosne i Hercegovine utemeljen je na principu koordinacije. Koordinacija (lat. *coordinatio*), uređenje, sređivanje i predstavlja logički uzajamni odnos između pojmova koji su podređeni istom višem pojmu".³⁸ Gore" navedeno je rezultat neusklađenosti zakonske regulative i decentralizovanosti policijskog sistema Bosne i Hercegovine. U tom smislu često se događa da različita policijska tijela u BiH obavljaju poslove koji prema važećim zakonima BiH spadaju u nadležnost druge agencije. Ovakvo, stanje dodatno je zakomplikovano 2008. godine formiranjem više policijskih agencija na državnom nivou sa operativnom samostalnošću, odnosno upravnih organizacija Ministarstva sigurnosti BiH".³⁹

Prema istraživanju "Centar za sigurnosne studije BiH je 2013. godine, strukturu policijskog sistema BiH posmatra kroz tri nivoa: prvi nivo obuhvata kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, drugi nivo obuhvata policijske organizacije na entitetskim nivoima i na nivou Brčko Distrikta, dok treći nivo čine organizacije na državnom nivou u koje spada Ministarstvo sigurnosti BiH sa sedam upravnih organizacija koje se nalaze u njegovom sastavu".

Prvi organizacioni dio, kako je to već prethodno spomenuto policijskog sistema u BiH čine kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine. U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji i djeluje deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova, shodno ustavnom uređenju Federacije Bosne i Hercegovine. Kantonalna ministarstva nemaju hijerarhijsku podređenost MUP-u Federacije jer nisu sastavni dio njegove organizacione strukture, te djeluju potpuno samostalno u sprovođenju svojih poslova i zadataka. Stoga Federacija BiH ima decentralizovani policijski sistem sa elementima koordinacije.

Federalni MUP može poslove iz svoje nadležnosti povjeriti kantonalnim ministarstvima, što je i navedeno u Zakonima o unutrašnjim poslovima kantona. Kantonalni MUP-ovi su podređeni kantonalnim vlastima, iz čijih budžeta se i finansiraju. Međutim, postoji zajednička veza između kantonalnih ministarstava i Federalnog MUP-a BiH, a ona se ogleda u uspostavi jedinstvenog funkcionalnog informacionog i informatičkog sistema, istatističkoj obradi podataka po standardiziranoj metodologiji, te formiranju zajedničke baze podataka iz oblasti unutrašnjih poslova zasnovane na elektronskoj obradi podataka. Formiranjem Kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova odlučeno je da se "Kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova sastoje od policijskih uprava

³⁸ (Klajić, 2002: 747).

³⁹ (Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 51).

formiranih na teritorijalnom i funkcionalnom principu. Upravu čine dvije ili više policijskih stanica formiranih na općinskom nivou.”⁴⁰

“*Drugi organizacioni nivo* policijskog sistema u BiH prema Centru za sigurnosne studije BiH čine policijske organizacije na entitetskim nivoima, i policijska organizacija na nivou Brčko Distrikta BiH, Policijska organizacija Brčko Distrikta BiH. Nadležnosti Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (u okviru kojeg djeluje Uprava policije) propisane su Zakonom o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine I odnose se na suzbijanje krivičnih djela terorizma, među kantonalnog kriminala, stavljanje u promet opojnih droga, organizovanog kriminala, pronalaženje i hapšenje izvršilaca ovih krivičnih djela u skladu sa navedenim Zakonom.”⁴¹

Pripadnici ”Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske imaju nadležnosti propisane “Zakonom o unutrašnjim poslovima Republike Srpske”.²⁵ U skladu sa odredbom “člana 4. Zakona o unutrašnjim poslovima RS-a, policijski poslovi su operativno stručni poslovi kojima se obezbjeđuje zaštita života ili ulična bezbjednost, ljudska prava I slobode, zaštita svih oblika svojine, sprečavanje vršenja krivičnih djela, otkrivanje krivičnih djela, pronalaženje, privođenje I predaja izvršilaca krivičnih djela I prekršaja nadležnim organima, održavanje javnog reda I mira, zaštita određenih ličnosti I objekata, obezbjeđenje javnih skupova I manifestacija, sigurnost I kontrola saobraćaja na putevima i dr.”⁴²

Pripadnici ”Policijske organizacije Brčko Distrikta BiH obezbjeđuju sigurnu sredinu svim licima u Distriktu, poštujući sva, međunarodno priznata, ljudska prava I osnovne slobode zagarantovane Ustavom Bosne i Hercegovine. Policijska organizacija Brčko Distrikta BiH ima potpunu, stvarnu i mjesnu nadležnost na području Brčko Distrikta BiH, propisanu Zakonom o Policijskoj organizaciji Brčko Distrikta BiH (Zakon o Policijskoj organizaciji Brčko Distrikta).”⁴³

“*Treći organizacioni nivo* policijskog sistema u BiH čine “organizacije na državnom nivou, u koje je uvršteno I Ministarstvo sigurnosti BiH sa sedam upravnih organizacija koje se nalaze u njegovom sastavu. Ministarstvo sigurnosti Bosne I Hercegovine u okviru svojih ovlaštenja radi u skladu sa Zakonom o Vijeću ministara Bosne I Hercegovine I Zakonom o ministarstvima I drugim organima uprave Bosne I Hercegovine. Kao upravne organizacije sa operativnom samostalnošću u sastavu ministarstva nalaze se: Granična policija, Državna agencija za istrage i zaštitu, Služba za poslove sa strancima, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, Agencija za forenzička ispitivanja

⁴⁰(Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 31).

⁴¹(Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 32).

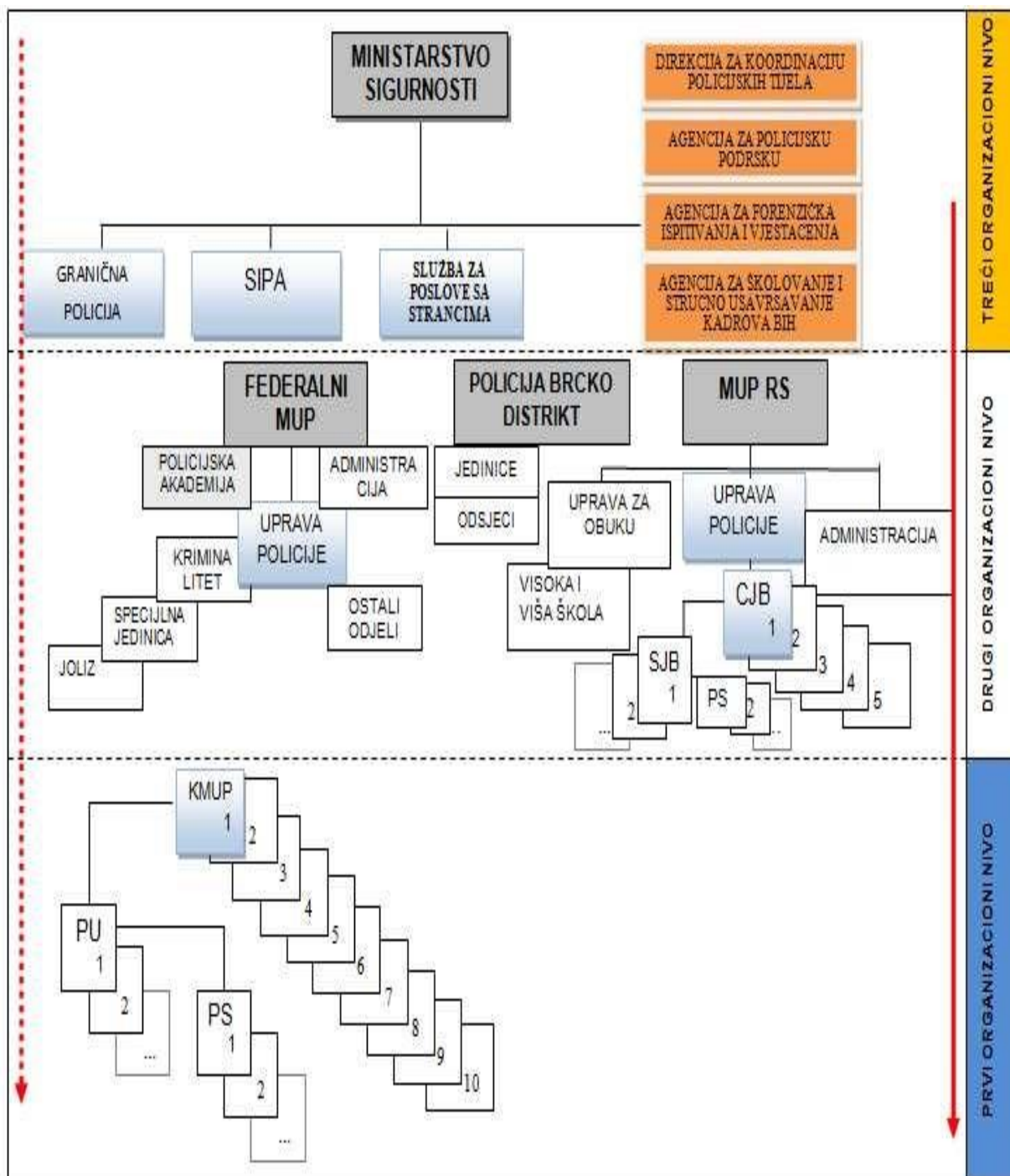
⁴²(Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 33).

⁴³(Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 2/00 i 33/05)

vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova i Agencija za policijsku podršku.”⁴⁴

Struktura policijskog sistema BiH prikazana je na Tabeli 8.

Tabela 8: Struktura policijskog sistema Bosne i Hercegovine⁴⁵

⁴⁴(Hadžović, Kržalić, Kovačević 2013: 34).

⁴⁵ Izvor: Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 421.

4.4. Saradnja policijskih organizacija

Većinu poslova koji se odnose na međusobnu saradnju policijskih organizacija i saradnje u borbi protiv kriminala na nivou BiH, kao i sa entitetima, Ministarstvo sigurnosti BiH i njegove upravne organizacije mogu samostalno obavljati. Isti princip uspostavljen je i na nižim nivoima organizovanja (entitetima i kantonima) koji mogu međusobno komunicirati i saradivati. Saradnja se, kako to zakon nalaže, zasniva na kontaktima, sporazumima, ugovorima, protokolima, razmjeni informacija od zajedničkog interesa, uspostavljanju, održavanju i razvijanju cjelovitog funkcionalnog Sistema komunikacija i razvoju programa za zajedničke istražne radnje. Pri tome sve policijske organizacije imaju obavezu da, ukoliko u obavljanju svojih poslova i zadata kao djelo iz nadležnosti drugih policijskih tijela u BiH, preduzmu neophodne mjere na sprečavanju činjenja krivičnog djela ili pronalaska počinitelaca i da odmah obavijeste nadležnu policijsku organizaciju. Isto važi i za saradnju na relaciji komunikacije po vertikali, gdje policijske organizacije mogu međusobno direktno komunicirati i saradivati u realizovanju poslova iz svojih nadležnosti. "Zakoni preciziraju način djelovanja i saradnje MUP-a Federacije BiH i kantonalnih MUP-ova i obavezuju na obavještanje u koliko MUP Federacije BiH dođe do saznanja da je počinjeno djelo iz nadležnosti kantonalnog MUP-a i obratno. Također Zakon o Federalnom MUP-u navodi i mogućnost postojanja sukoba nadležnosti MUP-a Federacije BiH i kantonalnih MUP-ova, gdje upućuje na rješavanje sukoba kod Ustavnog suda Federacije BiH. Postojanje ove mogućnosti, jedna je od činjenica koje idu u prilog tome da je u nekim slučajevima teško odrediti granicu nadležnosti između MUP-a Federacije BiH i kantonalnih MUP-ova. MUP Republike Srpske, također, potcrtava obavezu za hitnim izvještavanjem ostalih policijskih organizacija, ukoliko pri vršenju poslova iz svoje nadležnosti dođe do saznanja o počinjenju krivičnog djela iz nadležnosti druge policijske organizacije. Zakon o Policiji Brčko Distrikta precizira načela saradnje sa drugim policijskim organizacijama i reguliše ovlaštenja policijskih službenika u zajedničkim djelovanjima policijskih organizacija".⁴⁶

⁴⁶(Hadžović, Kržalić, Kovačević, 2013: 75-76)

4.5. Sistem obuke i obrazovanja policijskih službenika u BiH

Prilikom odabira kandidata za policijsko obrazovanje neophodno je da zadovolji tri osnovne komponente: znanje vještine i ponašanje. Navedene komponente moraju biti u korelaciji, jer je to jedini način da se obezbijedi kvalitetna policijska obuka, jer svaki polaznik policijske obuke mora da stekne odgovarajući raspon znanja i vještina i sposobnosti kao preduslova za obavljanje policijskih poslova. Predstavnici policijskih tijela iz cijele Bosne i Hercegovine utvrdili su jedinstven opis poslova i zadataka policajca, a koji su svrstani u 15 kategorija sa ukupno 222 karakteristična posla i zadatka. Realizacija plana i programa osnovne policijske obuke zasnovana je na jednogodišnjem konceptu, a nastavni predmeti su raspodijeljeni i tri oblasti: policijske procedure i postupci, pravna grupa predmeta i ostali predmeti. Nastavni plan zamišljen je kroz šest mjeseci (teorijske osnove) i četiri mjeseca praktične nastave na terenu i nakon toga opet dva mjeseca teorijske nastave. Načela ljudskih prava i sloboda trebaju biti uključena u svaki predmet s posebnim naglaskom na radnu etiku”.⁴⁷

Osnovna obuka srednjeg rukovodnog kadra je vrlo važan nivo jer ovaj kadar direktno planira i realizuje sve policijske poslove uzimajući u obzir da su oni prvi pretpostavljeni policajcima”.⁴⁸

U skopu obuke srednjeg rukovodnog kadra, a s obzirom da se radi o sticanju vještinja je primjena dostignuća pedagogije. “Obuka visokog rukovodnog kadra namijenjena je za najviši nivo, rukovodni nivo policije, a uz uvažavanje specifičnosti koje proističu iz različitih pozicija i složenosti poslova ovog nivoa izrađuje se plan i program kao za srednji i rukovodni nivo”.⁴⁹ Specijalistička obuka dalje predstavlja sastavnu komponentu policijske obuke koja proizlazi iz određenih specifičnih oblasti policijskog rada, odnosno primjenjuje se za sve nivoe policije (osnovni, srednji, visoki). Suština ove obuke je obavljanje zadataka vijeće složenosti.

“Permanentna obuka se organizuje u svakoj savremenoj instituciji za obuku, na godišnjem nivou u trajanju od najmanje jedne sedmice”.⁵⁰

⁴⁷(Spahić, 2012: 254).

⁴⁸(Spahić, 2012, 254).

⁴⁹(Spahić, 2012:255).

⁵⁰(Hodžić, 2015:64).

4.6. Policijska akademija Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova

Policijska akademija Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova osnovana je 1970. godine kada je sa radom započela Srednja škola unutrašnjih poslova za obuku policije u Republici Bosni i Hercegovini, da bi u oktobru 1988. godine prateći savremene evropske standarde nastala Policijska akademija Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova. Namjena ove akademije je školovanje i obuka kadrova za potrebe FUP-a. Tu se također školuje i kadar za potrebe kantonalnih ministarstava te drugih institucija koje se bave poslovima sigurnosti. Nastavni plan ove policijske akademije sačinjen je po konceptu da za čin policajac obuka traje sedam mjeseci, teorijski plus četiri mjeseca prakse plus jedan teorijski. Za čin mlađi inspektor, obuka traje četiri mjeseca (teorijski) plus dva mjeseca (prakse).⁵¹

4.7. Uprava za policijsku obuku i centar za obuku Misnistarstva unutrašnjih poslova RS

Postojanje policijskog obrazovanje vezuje se za nastanak MUP-a RS-a. 1992. godine kada je osnovana "Srednja škola unutrašnjih poslova, da bi se kasnije zbog povećanih zahtjeva osnovao Centar za obrazovanje kadra unutrašnjih poslova. Dalji, prošireni bezbjednosni zahtjevi, uslovili su 1995 osnivanje Više škole unutrašnjih poslova u kojoj je nastavni proces trajao pet semestara. Dalje, 1999. godine formirana je Policijska akademija. Školski centar je 2002. godine transformisan u Upravu za policijsko obrazovanje. Aktuelni koncept policijske obuke obuhvata obuku kateda na Policijskoj akademiji uz stručno osposobljavanje kadeta u status mlađeg policajca pripravnika, u policijskim upravama RS. Obuka se održava kroz tri faze nakon koje slijedi stručni ispit. Svaka od faza traje određeni vremenski period, pa tako prva faza traje šest i pol mjeseci. Kadeti koji polže stručni spiti pozitivno završavaju prvu fazu pripravnčki rad, kao druga faza realizuje se u policijskim upravama RS, tokom šest mjeseci. Treća faza je priprema za stručni ispit i samo polaganje stručnog ispita".⁵²

⁵¹(Spahić, 2012: 259).

⁵²(Miladinović Marković, Mirošević, 2017).

5. OBUKA I OBRAZOVANJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA U DIREKCIJI ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BOSNE I HERCEGOVINE

5.1. Nastanak i razvoj Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine

Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine⁵³, formirane su samostalne upravne agencije (Tabela 9).

Tabela 9: Samostalne upravne agencije

Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine
Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja.
Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova.
Agencija za policijsku podršku.

U članu 6. Zakona definisane su nadležnosti Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH: “komunikacija, saradnja i koordinacija između policijskih tijela BiH; komunikacija, saradnja i koordinacija između policijskih tijela BiH sa odgovarajućim organima u Bosni i Hercegovini u vezi sa pitanjima policijskih poslova međunarodnog karaktera ili od međunarodnog značaja, ili u vezi sa pitanjima koja su nadležnosti suda BiH; komunikacija i saradnja sa odgovarajućim stranim i međunarodnim organima u vezi sa pitanjima policijskih poslova od međunarodnog značaja ili zajedničkog interesa; komunikacija, saradnja i koordinacija između policijskih tijela BiH, a i odgovarajućih organa u BiH sa odgovarajućim stranim i međunarodnim organima; primjena najboljih evropskih i drugih međunarodnih praksi koje se odnose na policijska pitanja u Bosni i Hercegovini; standardizacija rada u vezi sa policijskim pitanjima u Bosni i Hercegovini; dnevno objedinjavanje bezbjednosnih informacija značajnih za Bosnu i Hercegovinu, kao i izvršavanje poslova iz nadležnosti policijskih tijela BiH, stalna saradnja sa relevantnim i drugim tijelima i preduzimanje drugih mjera s ciljem koordinacije operativnih poslova policijskih tijela BiH i dnevno praćenje bezbjednosnog stanja i obavještavanje nadležnih policijskih i drugih tijela BiH; organizovanje i sprovođenje fizičke i tehničke zaštite lica i objekata organa BiH i diplomatsko-konzularnih organa koji se posebno štite u skladu sa

⁵³ Na osnovu člana IV 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 27. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 10. aprila 2008. godine, i na 16. sjednici Doma naroda, održanoj 16. aprila 2008. godine, usvojila je Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine.

odgovarajućim zakonima, međunarodnim obavezama i drugim propisima koje donosi Savjet ministara BiH; prikupljanje, praćenje, analiziranje i korišćenje podataka značajnih za bezbjednost Bosne i Hercegovine; sprovođenje međunarodnih ugovora o policijskoj saradnji iz nadležnosti Direkcije i ostali poslovi propisani zakonima i drugim propisima”⁵⁴ Organizaciona struktura Direkcije za Nadzor policijskih tijela BiH predstavljena je na Tabeli 10.

U članu 5. stav 2. Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela (“Službeni glasnik BiH”, broj 36/08), od 01.01.2011. godine, preuzeti su svi zaposleni u Odjeljenju za obezbjeđenju ličnosti i objekata u sjedištu i Jedinice za obezbjeđenje VIP ličnosti i objekata iz Regionalnih kancelarija Banja Luke, Mostara i Tuzle iz strukture SIPA-e, od strane Direkcije za koordinaciju policijskih tijela, a nadležnost “fizička i tehnička zaštita osoba, objekata i druge imovine” preformulisana je u “organizovanje i sprovođenje fizičke i tehničke zaštite lica i objekata organa BiH i diplomatsko-konzularnih organa koji se posebno štite u skladu sa odgovarajućim zakonima, međunarodnim obavezama i drugim propisima koje donosi Savjet ministara BiH.” Od Odjeljenja i Jedinica SIPA-e formiran je Sektor za obezbjeđenje ličnosti i objekata, Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, u čijem se sastavu nalazi Odjeljenje za obezbjeđenje i pratnju VIP ličnosti, Odjeljenje za obezbjeđenje objekata i Odjeljenje za operativnu podršku.

Zakonom o Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja: “balistička vještačenja; hemijska i toksikološka ispitivanja; daktiloskopskvještačenja; grafološka vještačenja; biološka ispitivanja; biohemijska ispitivanja; analize DNK; specijalističke obuke; vještačenje požara i eksplozija, pružanje stručne pomoći ostalim tjelima iz ovog zakona definisana je standardizacija rada na terenu i ostali poslovi propisani zakonom i drugim propisima,”⁵⁵ Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova: “razvijanje, harmonizacija i predlaganje nastavnih planova i programa obuke u skladu sa potrebama policijskih tijela BiH i drugih službi i agencija iz oblasti bezbjednosti; organizovanje i sprovođenje školovanja i stručnog usavršavanja pripadnika policijskih tijela BiH i drugih službi i agencija iz oblasti bezbjednosti (osnovna, specijalistička, stalna i drugi vidovi policijske obuke), uključujući (1: školovanje policijskih kadrova BiH nivoa I za potrebe sticanja čina policajac; 2: školovanje policijskih kadrova BiH nivoa II za potrebe sticanja čina mlađi inspektor; 3: obuka pripadnika agencija za zaštitu lica i imovine; 4: obuka pripadnika detektivskih agencija; 5: stručna obuka kursevi, seminari i sl.); razvijanje istraživačko-izdavačke djelatnosti, te doprinos ukupnom

⁵⁴ Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, (“Službeni glasnik BiH”, broj 36/08).

⁵⁵ Zakon o Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine, (“Službeni glasnik BiH”, broj 36/08).

unapređenju i modernizaciji policijskog rada; bibliotekarski poslovi i vođenje evidencija i dokumentacije iz svoje nadležnosti”⁵⁶ i Agencije za policijsku podršku: “vođenje centralne evidencije podataka zaposlenih u policijskim tijelima BiH; objedinjavanje podataka o potrebama zaposlenih u policijskim tijelima BiH; pripremanje analiza, izvještaja i pregleda iz nadležnosti Agencije za policijsku podršku, za potrebe državnih organa; učestvovanje u izradi i praćenju primjene zakona i drugih propisa u vezi sa policijskim tijelima BiH i davanja stručnih mišljenja u vezi sa primjenom tih propisa; pružanje stručne pomoći policijskim tijelima BiH u vezi sa sporovima koji se vode kod nadležnih sudova i drugih organa, u koliko ta tijela zatraže takvu pomoć; sprovođenje interne kontrole budžetskih sredstava; vođenje zakonom propisane finansijske i materijalne evidencije za Agenciju za policijsku podršku; predlaganje Savjetu ministara BiH, uz saglasnost sa policijskim tijelima, odgovarajućih akata kojima se utvrđuje standardizovana oprema za policijska tijela; obavljanje i sprovođenje procedura nabavki za potrebe Agencije za policijsku podršku; sprovođenje tenderske procedure za određenu opremu za policijska tijela BiH; praćenje nove informacione i komunikacione tehnologije i mogućnosti njihove primjene; učestvovanje u izradi aplikativnih i sistemskih programa za različite baze podataka i održavanje baza podataka.”⁵⁷

Sagledavanjem svih parametara te “na osnovu analize nadležnosti, Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova i Agencije za policijsku podršku, uočeno je opredjeljenje zakonodavca da se policijske strukture na nivou države uobliče u jednu kompaktnu strukturu u okviru Ministarstva bezbjednosti, ali istovremeno ne ukidajući operativnu samostalnost navedenih agencija”.⁵⁸ “Poslovi lokalne javne bezbjednosti organizovani su na nivou entiteta, Brčko Distrikta i kantona u FBiH i na taj način imamo situaciju da: postojeće policijske strukture u Bosni i Hercegovini sa velikim brojem organizacionih nivoa djeluju nekoherentno i nesinhronizovano, bez zakonodavno uređene harmonizacije, bez vertikalne i horizontalne uvezanosti po zakonu, izuzev koordinacije koja ima karakter saradnje zasnovane na međusobno uspostavljenim odnosima, odnosima pojedinaca ili na određenim sporazumima koji nemaju karakter i snagu zakona.”(Spahić, 2008: 106).

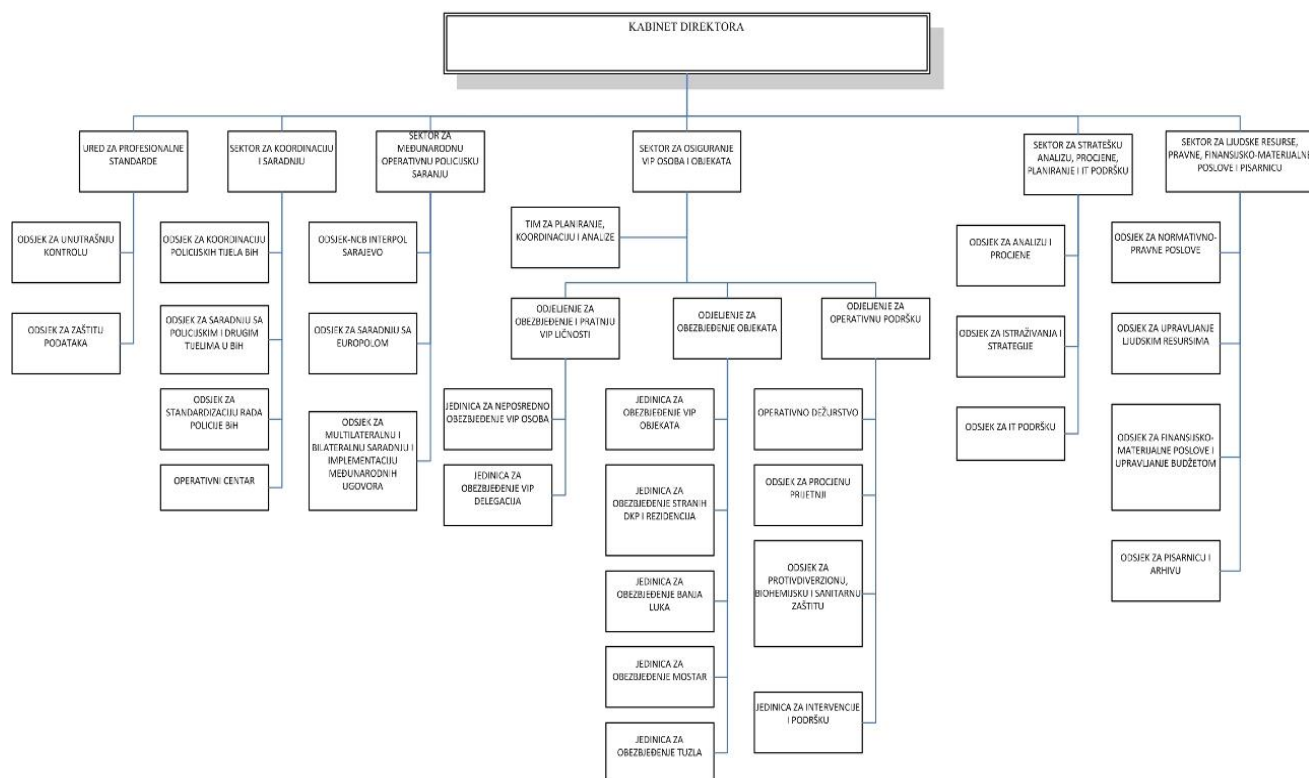
⁵⁶Zakon o Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, (“Službeni glasnik BiH“, broj 36/08).

⁵⁷Zakon o Agenciji za policijsku podršku, (“Službeni glasnik BiH“, broj 36/08).

⁵⁸(Spahić, 2008: 106).

Tabela 10: Organizaciona struktura Direkcije za nadzor policijskih tijela Bosne i Hercegovine⁵⁹

DIREKCIJA ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA BiH

Nadležnosti "kabineta direktora su da obavlja stručne i administrativne poslove za rukovodstvo Direkcije, prvenstveno nadzorno-koordinirajuće aktivnosti organizacijskih jedinica Direkcije. Izrađuje i prati pokazatelje rezultate rada, te druge materijale iz nadležnosti Direkcije. Obavlja protokolarne poslove s diplomatsko-konzularnim predstavništvima, međunarodnim organizacijama i delegacijama, te aktivnosti u vezi s medijima i javnosti. U Uredu je organiziran i rad internog revizora koji kroz aktivnosti strateškog i godišnjeg plana revizije, testira, ispituje i ocjenjuje podatke i informacije iz svoje oblasti, podnosi izvještaje o rezultatima interne revizije, daje preporuke za poboljšanje poslovanja Direkcije, te prati izvršavanje preporuka unutarnje revizije"⁶⁰ "Ured za profesionalne standarde" provodi interne postupke na temelju predstavljeni koje se odnose na nepravilno ponašanje i rad policijskih službenika i drugih zaposlenih u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela, provodi istražne postupke o uporabi sile, prekoračenja ovlasti i korupciji u policiji. Nadzire nepristranost i transparentnost u radu, te vrši nadzor nad zaštitom tajnih i osobnih podataka. Rad u uredu organiziran je kroz:"⁶¹

⁵⁹Izvor: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, dostupno na: http://www.dkpt.ba/images/org_shem_dir_bos1.jpg, pristup: 01.09.2021. godine.

⁶⁰ (Direkcija za koordinaciju policijskih snaga Bosne i Hercegovine, 2020).

⁶¹ (Direkcija za koordinaciju policijskih snaga BiH, 2020):

- Odsjek za unutrašnju kontrolu,
- Odsjek za zaštitu podataka.

Dio Agencije”sektor za međunarodnu operativnu policijsku saradnju predstavlja jedinstvenu tačku za razmjenu informacija na strateškom i operativnom nivou u sklopu provođenja međunarodnih istraga. Ostvaruje međunarodnu policijsku saradnju, pri čemu osigurava, provodi i unapređuje suradnju domaćih policijskih, sudskih i drugih tijela sa srodnim tijelima zemalja svijeta, primjenjujući najbolje prakse. Suradnja se ostvaruje s Interpolom, Europolom i SECI centrom, kao i drugim tijelima skladno potpisanim ugovorima. Rad sektora organiziran je kroz”:⁶²

- Odsjek NCB Interpol Sarajevo,
- Odsjek za saradnju s Europolom,
- Odsjek za multilateralnu i bilateralnu saradnju i provedbu Međunarodnih ugovora.

Dio Agencije”sektor za osiguranje VIP osoba i objekata organizuje, koordinira i provodi mjere operativnog, fizičkog i tehničkog osiguranja VIP osoba i objekata od državnog značaja ili interesa, te vrši procjene moguće ugroženosti štićenih osoba i objekata.” Rad sektora organizovan je kroz Odjeljenje za osiguranje i pratnju VIP ličnosti kojeg čine (Tabela 11)”.⁶³

⁶²(Direkcija za koordinaciju policijskih snaga BiH, 2020):

⁶³ (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, 2020):

Tabela 11: Organizacija rada Sektora za osiguranje VIP osoba i objekat

	Jedinica za osiguranje VIP osoba
	Jedinica za osiguranje VIP delegacija
Odjeljenje za osiguranje objekata	Jedinica za osiguranje VIP objekata
	Jedinica za osiguranje stranih DKP i rezidencija
	Jedinica za osiguranje Banja Luka
	Jedinica za osiguranje Mostar
	Jedinica za osiguranje Tuzla
Odjeljenje za operativnu podršku	Operativno dežurstvo
	Odsjek za ocjenu prijetnji
	Odsek za protivdiverzionu, biohemijsku i sanitarnu zaštitu
	Jedinica za intervencije i podršku

Dio Agencije”sektor za stratešku, analizu, procjene, planiranje i IT potporu analizira podatke prikupljene od policijskih agencija i drugih tijela, te sačinjava analitičke izvještaje i preporuke koji se odnose na sigurnosnu situaciju u BiH. Kroz koordinaciju aktivnosti sudjeluje u razvoju i primjeni strateških i akcijskih planova, te prati njihovu provedbu. Osigurava IT podršku za

Direkciju kroz razvoj, nabavu, instalaciju, testiranje i održavanje aplikativnog softvera, mrežnih i telekomunikacijskih rješenja. Vršiti implementaciju i vođenje projekata realiziranih između policijskih agencija i tužiteljstva.”⁶⁴ Rad sektora organiziran je kako je to prikazano u Tabeli 12.

Tabela 12: Organizacija rada Sektora za stratešku analizu, procjene planiranje i IT potporu

Odjel za analizu i procjene
Odjel za istraživanje i strategije
Odjel za IT podršku

Dio Agencije”sektor za ljudske resurse, pravne, finansijsko-materijalne poslove i pisarna je zadužen za osiguranje svih potrebnih sredstava i uvjeta za učinkovit i funkcionalan rad Direkcije. Učestvuje u izradi zakona i podzakonskih akata iz nadležnosti Direkcije, brine se o ljudskim resursima, financijama, pisarnici, arhivi, ekonomatu, te pružaju pravnu i drugu stručnu pomoć ostalim organizacijskim jedinicama u Direkciji.”⁶⁵ Rad Sektora organiziran je kako je to prikazano u Tabeli 13.

Tabela 13: Organizacija rada sektora za ljudske resurse, pravne, finansijsko materijalne poslove

Odsjek za normativno-pravne poslove
Odsjek za upravljanje ljudskim resursima
Odsjek za finansijsko-materijalne poslove i upravljanje budžetom
Odsjek za pisarnu i arhivu

Glavna misija “Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine je, stalnom komunikacijom, koordinacijom i suradnjom sa svim partnerima u Bosni i Hercegovini i inozemstvu, služiti policijskim i drugim relevantnim tijelima u Bosni i Hercegovini u učinkovitijem obavljanju poslova iz njihove nadležnosti, te vršiti zaštitu osoba i objekata koji se štite i tako aktivno doprinositi sigurnosti i kvaliteti života građana Bosne i Hercegovine, regije i šire”⁶⁶

Svojim djelovanjem ”Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine postaje moderna, inventivna i ciljno orijentirana profesionalna policijska agencija koja mjerljivo doprinosi sigurnosti zemlje i regije postajući prepoznatljiva dodatna vrijednost policijskoj

⁶⁴ (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, 2020):

⁶⁵ (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, 2020):

⁶⁶ (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, 2020):

strukturi Bosne i Hercegovine. Direkcija postaje osposobljena da preuzme svoje obveze na pridruživanju Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. Zaposlenici će kontinuirano razvijati kapacitete Direkcije obučavanjem, korištenjem suvremenih tehnologija, inovacija i razvijanjem partnerskih odnosa, temeljenih na profesionalizmu i međusobnom uvažavanju što predstavlja viziju Direkcije”⁶⁷ Strateški ciljevi Direkcije su prikazani u Tabeli 14.

Tabela 14: Strateški ciljevi Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine

Razvijanje i jačanje komunikacije, koordinacije i saradnje između policijskih tijela BiH, i njihove saradnje sa odgovarajućim tijelima u BiH u skladu s najboljim praksama i standardima EU u smjeru učinkovitijeg suprotstavljanja svim oblicima kriminaliteta.
Uspostavljati i unapređivati međunarodnu operativnu policijsku saradnju radi učinkovitijeg suprotstavljanja međunarodnom kriminalitetu.
Kontinuirano unapređivanje zaštite VIP osoba i objekata.
Pravovremeno osiguravati objedinjene informacije o sigurnosnom stanju u Bosni i Hercegovini za nadležna policijska i druga tijela u BiH.
Kontinuirano jačati kapacitete za podršku i upravljanje u pravcu kvalitetnijeg obavljanja poslova iz nadležnosti Direkcije.

Prema Izvještaju o radu ”Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine za 2020. godinu evidentan je m nedovoljne trenutne popunjenosti u odnosu na broj službenika predviđenih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, koja trenutno iznosi oko 69%, što trenutno otežava sprovođenje svih planiranih aktivnosti i funkcionisanje organizacionih jedinica Direkcije u punom obimu, a što će stvarati poteškoće i u narednom periodu. U smislu tehničke opremljenosti, u Direkciji ističu kako je do sada nabavljen značajan dio opreme u Sektoru za osiguranje VIP osoba i objekata, međutim ipak nedstaje jedan važan dio oprerme, što značajno može otežavati rad Direkcije u narednom periodu. Najznačajniji problem je nedonošenje zakonskih i podzakonskih akata potrebnih za efikasniji rad Direkcije kao što su Zakon o policijskim službenicima, Pravilnik o reorganizaciji, Uputstvo o obimu i načinu provođenja fizičke i tehničke zaštite osoba, objekata i vrijednosnih pošiljki koji se posebno štite i dr.”⁶⁸

⁶⁷ (Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, 2020):

⁶⁸Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH (2021). Izvještaj o radu Direkcije za 2020. godinu

5.2. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine

Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova svoj rad je počela u februaru 2009. godine. Osnivanjem ove agencije riješen je problem obrazovanja policijskih službenika na državnom nivou koji su se do tada obrazovali u entitetskim obrazovnim ustanovama. Agencija vrši školovanje kadra za potrebe policijskih agencija na nivou BiH, ako i specijalističec obuke policijskih službenika u policijskim agencijama na nivou BiH (SIPA, GP, DKPT) kao i drugim agencijama koje pripadaju Ministarstvu bezbjednosti BiH, a koje nemaju policijska ovlaštenja. Program osnove obuke kateda Granične policije Agencije za istrage i zaštitu i Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, prvi nivo izvodi se u trajanju od sedam mjeseci, tokom kojih se realizuje 1776 nastavnih i radnih sati podijeljenih u tri faze: terojska nastava s praktičnim vježbama, stručno operativna i situacijska nastava.” Kadetima koji polože završni sipit izdaje se Uvjerenje o završenoj osnovnoj obuci - prvi nivo. a taj način polaznik je ipuniopreduslove za dobijanje čina policajac.

Agencija za školovanje i stručno osposobljavanje AEPTM osnovana je ”zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za potporu policijskoj strukturi BiH koji je u Parlamentarnoj skupštini BiH donesen 16.04.2008. godine. U članku 19. spomenutog zakona navedene su temeljne nadležnosti Agencije. Zakon je stupio na snagu 14.05.2008. godine. Odluka o sjedištu i početku rada naše agencija donesena je 26.2.2009.godine., što se uzima kao datum službenoga početka rada AEPTM u Mostaru”.⁶⁹

U skladu sa “Strategijom razvoja 2014.-2017., Agencija je u 2014. godini krenula u realiziranje kapitalnoga projekta izgradnje kompleksa objekata za trajni smještaj Agencije. Prema izvedbenom projektu, objekt za trajni smještaj Agencije imat će cca 10.000 m² unutarnjeg prostora: nastavni, upravni i smještajni dio, te sportska dvorana i streljana. Izgradnjom ovog kompleksa, kapacitet Agencije bit će kolektivni smještaj i školovanje 255 kadeta odnosno policijskih službenika policijskih agencija u BiH”.⁷⁰

Usporedbo s izgradnjom ”redovito se realiziraju svi zadaci vezani uz temeljne nadležnosti odnosno provedbu temeljne policijske obuke i svih vidove stručnoga usavršavanja. Razvijen je katalog obuka (trenutačno 46 naslova). Priprema i realizacija programa policijskoga

⁶⁹ (AEPTM, Mostar, 2020).

⁷⁰(AEPTM, Mostar, 2020).

usavršavanja zahtjeva kompetentne predavače, zbog čega je AEPTM razvila široku mrežu suradnika u zemlji i inostranstvu”.⁷¹

Agencija kao obrazovna institucija ima “intenciju permanentno razvijati i realizirati temeljno policijsko obrazovanje, stručnu obuku i specijalističko usavršavanje kroz osposobljavanje policijskih službenika, privatnih detektiva, pripadnika agencija za zaštitu osoba i imovine, te drugih zakonom predviđenih sigurnosnih aktera sukladno demokratskim principima i načelima. AEPTM primjenjuje savremene nastavne metode i sredstva, što doprinosi kvalitetnijoj edukaciji policijskih službenika kao i njihovom vijećem poštivanju ljudskih prava i sloboda. Kao i sve ostale sigurnosne institucije, i AEPTM želi bolji ugled policije u društvu i otvorenost subjekata sigurnosno-institucionalnog sustava BiH prema građanima, stvaranjem međusobnog uzajamnog povjerenja i partnerstva, što će doprinositi jačanju osjećaja sigurnosti i poboljšanju kvalitete života u Bosni i Hercegovini.”⁷²

Prema podacima dostavljenim od strane Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Mostar u daljnjem tekstu dat je tabelarni pregled o broju polaznika temeljne policijske i različitih vidova specijalističke obuke kadeta i policijskih službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela u periodu 2011. - 2021. godine (Tabela 15).

Tabela 15: Tabelarni pregled različitih vidova obuke kadeta i policijskih službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela u periodu od 2011. do 2021. godine⁷³

Temeljna policijska obuka	Muškarci	Žene	Ukupno
Čin “policajac”	131	17	148
Čin “mladi inspektor”	4	1	5
Ukupno	135	18	153
Specijalističke obuke	Muškarci	Žene	Ukupno
	383	26	409

⁷¹(AEPTM, Mostar, 2020).

⁷²(AEPTM, Mostar, 2020).

⁷³ Izvor: AEPTM, 2021

Dakle, prema podacima predstavljenim u Tabeli 1 u periodu od 2011. - 2021. godine 148 kadeta je prošlo obuku za čin “policajac”. Od toga broja 17 polaznika su bile žene, dok je 131 polaznik bio muškarac. Obuku za čin “mlađi inspektor”, u istom periodu prošlo je ukupno 5 kadeta.

Od toga broja četiri kadeta su bili muškarci dok je jedina kadet bila žena. U istom periodu specijalističku obuku prošlosu 383 kadeta, to 26 žena i 409 muškaraca.

Temeljna obuka sastoji se od teorijskih znanja, stručne obuke i profesionalne prakse. Osnova za izradu nastavnog plana i programa kojeg polaznici trebaju usvojiti su opisi poslova policijskog službenika za stjecanje čina “policajac” koji su zasnovani na demokratskim principima. “Cilj ove obuke je da polaznici steknu neophodna znanja, vještine i vrijednosti koje su potrebne za vršenje dužnosti ovlaštene službene osobe. Profesionalizacija policije kao generalni cilj obuke, zasnovana je na funkcioniranju stručnih znanja kroz poboljšan obrazovni proces, koncipiran tako da omogući primjenu kvalitativno nove prakse po demokratskim principima”.⁷⁴

“Program temeljne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – prva razina, izvodi se u trajanju od sedam mjeseci (30 tjedana), tokom kojih se realizira 1336 nastavnih i radnih sati, podijeljenih u tri nastavne faze” (AEPTM, 2021). Faze obuke predstavljen su u Tabeli 16.

Tabela 16: Faze temeljne obuke kadeta Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH

Teorijska nastava s praktičnim vježbama
Stručno-operativna obuka
Situacijska nastava i polaganje završnog ispita

Nastavni plan i program realizira se kroz 17 nastavnih predmeta kako je to prikazano u Tabeli 17 (AEPTM, 2021).

Tabela 17: Nastavni plan i program temeljna obuka kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalno fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć

⁷⁴ (AEPTM, 2021).

Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazneno pravo
Prekršajno pravo
Kazneno-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Nadležnosti i poslovi Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH

Svi “kadeti koji su uspješno završili obuku koncipiranu kroz tri nastavne faze, pristupaju polaganju završnoga ispita. Polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj temeljnoj obuci kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – prva razina”. Na taj je način polaznik ispunio uvjete za dodjelu čina “POLICAJAC”.⁷⁵

Specijalistički”program osnovne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – drugi nivo, izvodi se u trajanju od 17 sedmica, tokom kojih se realizuje 808 nastavnih i radnih sati, podijeljenih u tri nastavne faze (Tabela 18)”.

Tabela 18: Program osnovne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – drugi nivo

Teorijska nastava s praktičnim vježbama
Stručno-operativna obuka
Situacijska nastava i polaganje završnoga ispita

Nastavni plan i program se dovija kroz 17 nastavnih predmeta (Tabela 19).

⁷⁵(AEPTM, 2017).

Tabela 19: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH - drugi nivo

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalno fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć
Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazнено pravo
Prekršajno pravo
Kazнено-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Nadležnosti i poslovi Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH

Svim ”polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj osnovnoj obuci kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – drugi nivo.” Na taj je način polaznik ispunio uslove za dodjelu čina “MLADI INSPEKTOR”.⁷⁶

“Program osnovne obuke kadeta Granične policije BiH – prvi nivo, izvodi se u trajanju od sedam mjeseci (30 sedmica), tokom kojih se realizuje 1336 nastavnih i radnih sati, podijeljenih u tri nastavne faze” (Tabela 20).

Tabela 20: Program osnovne obuke kadeta Granične policije BiH

Teorijska nastava s praktičnim vježbama
Stručno-operativna obuka
Situacijska nastava i polaganje završnog ispita

Nastava se odvija kroz 17 nastavnih predmeta (Tabela 21)⁷⁷

⁷⁶(AEPTM, 2017).

⁷⁷(AEPTM; 2021).

Tabela 21: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Granine policije BiH

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalono fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć
Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazneno pravo
Prekršajno pravo
Kazneno-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Nadležnosti i poslovi Granične policije BiH

Svi ”kadeti koji su uspješno završili obuku koncipiranu kroz tri nastavne faze, pristupaju polaganju završnoga ispita. Polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj osnovnoj obuci kadeta Granične policije Bosne i Hercegovine – prvi nivo”. Na taj je način polaznik ispunio uslove za dodjelu čina “POLICAJAC”.⁷⁸

Provedbom ”programa osnovne obuke kadeta Granične policije BiH – drugi nivo, izvodi se u trajanju od 17 sedmica, tokom kojih se realizuje 808 nastavnih i radnih sati, podijeljenih u tri nastavne faze”, kako je to prikazano u Tabeli 22.

Tabela 22: Program osnovne obuke kadeta Granične policije - drugi nivo

Teorijska nastava s praktičnim vježbama
Stručno-operativna obuka
Situacijska nastava i polaganje završnoga ispita

I ovdje se nastava odvija kroz 17 nastavnih predmeta (Tabela 23).

⁷⁸(AEPTM, 2017).

Tabela 23: Nastavni polan i program osnovna obuka kadeta Granične policije BiH - drugi nivo

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalono fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć
Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazneno pravo
Prekršajno pravo
Kazneno-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Nadležnosti i poslovi Granične policije BiH

Svi ”kadeti koji su uspješno završili obuku koncipiranu kroz tri nastavne faze, pristupaju polaganju završnoga ispita. Polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj osnovnoj obuci kadeta Granične policije BiH – drugi nivo.” Na taj je način polaznik ispunio uslove za dodjelu čina “MLADI INSPEKTOR”.⁷⁹

“Program osnovne obuke Državne agencije za istrage i zaštitu - prvi nivo odvija se kroz 17 nastavnih predmeta (Tabela 24)”⁸⁰

Tabela 24: Nastavni plan i program Državne agencije za istrage i zaštitu - prvi nivo

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalono fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć
Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazneno pravo
Prekršajno pravo
Kazneno-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Poslovi i zadaci operativne i specijalne podrške

⁷⁹(AEPTM, 2017)

⁸⁰(AEPTM, 2021)

Svi "kadeti koji su uspješno završili obuku koncipiranu kroz dvije nastavne faze, pristupaju polaganju završnoga ispita. Polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj osnovnoj obuci kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu – prvi nivo". Na taj je način polaznik ispunio uslove za dodjelu čina "POLICAJAC".⁸¹

Program osnovne obuke kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu – drugi nivo, izvodi se u trajanju od četiri mjeseca (17 sedmica) tokom kojih se realizuje 745 nastavnih sati, podijeljenih u dvije nastavne fazekako je to prikazano u Tabeli 25:

Tabela 25: Nasatvne faze osnovne obuke kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu - drugi nivo

Teorijska nastava s praktičnim vježbama
Situacijska nastava

Nastavni plan i program realizuje se kroz 17 nastavnih predmeta (Tabela 26):

Tabela 26: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Državne agencije za istragu i zaštitu - drugi nivo

Policijski poslovi i ovlaštenja
Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja
Kriminalistička taktika
Kriminalistička tehnika
Kriminalistička metodika
Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom
Specijalono fizičko obrazovanje
Tjelesna kultura i prva pomoć
Kriminalistička psihologija
Ustavno uređenje i sistem državne uprave
Kazeno pravo
Prekršajno pravo
Kazeno-postupovno pravo
Ljudska prava
Informatika i komunikacije
Engleski jezik
Kriminalističke istrage

⁸¹(AEPTM, 2017).

Svi "kadeti koji su uspješno završili obuku koncipiranu kroz dvije nastavne faze, pristupaju polaganju završnoga ispita. Polaznicima obuke koji s uspjehom polože završni ispit Agencija izdaje Uvjerenje (certifikat) o završenoj osnovnoj obuci kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu – drugi nivo". Na taj je način polaznik ispunio uslove za dodjelu čina "MLAĐI INSPEKTOR".⁸²

Nivo školovanja koji se u praksi naziva "specijalistička obuka i stručna usavršavanja u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrove provode se sukladno nastavnim planovima i programima, a prema iskazanim potrebama policijskih agencija. Katalog obuka obuhvaća više od četrdeset programa koji se učestalo modificiraju i prilagođavaju sukladno najboljim praksama u svijetu. Na tom tragu bitno je spomenuti saradnju Agencije sa institucijama za obuku policijskih kadrova, te međunarodnim organizacijama (ICITAP, AEPC, INTERPA, CEPOL, DCAF, TAIEX, FRONTEX...), čiji su programi rada bazirani isključivo na unaprjeđenje programa obuke policijskih službenika".⁸³

Gore "navedena Agencija crpi svoj legitimitet na osnovu rada u sklopu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, te je taj isti legitimitet potvrđen člankom 19. Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za potporu policijskoj strukturi BiH. Po navedenom članku, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova je nadležna za:

a) razvijanje, usklađivanje i predlaganje nastavnih planova i programa obuke sukladno potrebama policijskih tijela BiH i drugih službi i agencija iz područja sigurnosti;

b) organiziranje i provođenje školovanja i stručnog osposobljavanja i usavršavanja pripadnika policijskih tijela BiH i drugih službi i agencija iz područja sigurnosti (osnovna, specijalistička, stalna i drugi vidovi policijske obuke), uključujući:

- 1) školovanje policijskih kadrova BiH nivo I za stjecanja čina policajac;
- 2) školovanje policijskih kadrova BiH nivo II za stjecanja čina mlađi inspektor;
- 3) obuka pripadnika agencija za zaštitu osoba i imovine;
- 4) obuka pripadnika detektivskih agencija;
- 5) stručna obuka (tečajevi, seminari i sl.);
- 6) razvijanje istraživačko-nakladničke djelatnosti
- 7) knjižničarske poslove;

⁸²(AEPTM, 2017).

⁸³(AEPTM, 2017).

8) vođenje odgovarajuće evidencije i dokumentacije iz svoje nadležnosti.”

Stručnim ”dokumentom godišnjeg programa rada operativno se planira rad svih organizacijskih jedinica. Također, utvrđuje se dinamika ostvarenja postavljenih ciljeva koju će pratiti rukovodstvo Agencije kako bi se eventualna odstupanja mogla pravodobno uočiti i korigirati, u skladu s važećim propisima koji se odnose na nadležnosti Agencije. Kako bi se na primjeru prikazao rad navedene Agencije, u ovom radu će se koristiti program rada Agencije za prethodnu (2020.) godinu.”

Prema navedenom dokumentu, te sukladno potrebama i dostavljenim planovima policijskih agencija u BiH (*Državna agencija za istrage i zaštitu, Granična policija BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH*), plan agencije za 2020. godinu sadržao je realizaciju sljedećih ciljeva (AEPTM, 2019):

1. Temeljna policijska obuka

- I. razina, čin “policajac“ – 50 kadeta Granične policije BiH, 50 kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela i 15 kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu SIPA;
- II. razina, čin “mlađi inspektor“ – 10 kadeta Granične policije BiH i 35 kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu SIPA.

Trenutačno u Agenciji boravi 15 kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu SIPA i 100 kadeta Granične policije BiH. Treba naglasiti kako će se školovanje navedenih 100 kadeta Granične policije BiH nastaviti i u prvih četiri mjeseca sljedeće godine”.

2. Specijalističke obuke i usavršavanja

Sve ”specijalističke obuke i stručna usavršavanja u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova provode se u skladu s nastavnim planovima i programima kako je prikazano u Tabeli 27.⁸⁴

Tabela 27: Specijalističke obuke i stručna usavršavanja u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova

Zaštita VIP osoba (temeljna obuka)
Borba protiv korupcije u Graničnoj policiji BiH
Borba protiv terorizma
Tehnike intervjuiranja
Istrage cyber kriminala
Metodika istraživanja i dokazivanja ratnih zločina i kaznenih djela kažnjivih po međunarodnom pravu.
Izrada breachinga

⁸⁴(AEPTM, 2021).

Kontrola mase
Kontrola mase - obuka za instruktore
Kontrola mase obnova znanja
Konvencija o policijskoj saradnji zemalja JI Europe
Kriminalističko-obavještajni rad
Lišavanje slobode i pretresi
Ljudska prava
Metodičko-didaktička obuka
Obuka multiplikatora iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima
Obuka mentora policijskih službenika na probnom radu
Obuka za rad s "i2" analitičkim programom
Orijentacija u prostoru i pretraga terena (temeljna obuka)
Osnove rukovanja oružjem duge cijevi
Temeljna obuka za instruktore Službe za poslove sa strancima
Temeljna obuka o radijaciji i jonizirajućem zračenju
Temeljna obuka o topografiji
Otkrivanje kaznenog djela trgovine drogom
Policijski integritet
Posebne istražne radnje
Poslovi policije temeljna obuka
Rukovanje naoružanjem i vještine gađanja (temeljna obuka)
Rukovanje naoružanjem i vještine gađanja (dodatno usavršavanje)
Rukovanje naoružanjem i vještine gađanja (dodatna temeljna obuka)
Rukovanje naoružanjem i vještine gađanja (obuka za instruktore)
Rukovanje naoružanjem i vještine gađanja (taktičko gađanje)
Rukovanje TASER-om
Specijalno tjelesno obrazovanje (primjena sile) - temeljna obuka
Specijalno tjelesno obrazovanje (primjena sile) - obuka za instruktore
Borba protiv trgovine ljudima
Improvizirana eksplozivna sredstva
Upozoravanja na improvizirana eksplozivna sredstva - temeljna obuka
Uvod u kriminalističku tehniku
Uvod u kriminalističku taktiku
Uvod u kriminalističku metodiku
Vodič službenih pasa - obuka za instruktore
Zbrinjavanje povreda u taktičkim situacijama - temeljna obuka
Zbrinjavanje povreda u taktičkim situacijama - obuka za instruktore
Rukovanje digitalnim forenzičkim kompletom za vještačenje mobilnih telefona
Temeljna obuka za tehničare protueksplozijske zaštite

Uvidom u dokumentaciju i "prema procjenama, spomenute programe specijalističkih obuka pohađalo je cca 1500 policijskih službenika policijskih agencija u BiH, pripadnika Oružanih snaga, državnih službenika institucija BiH, ali i policijskih službenika nižih razina vlasti".⁸⁵

⁸⁵(AEPTM, 2021).

3. Stručno usavršavanje predavača i mentora instruktora

Svi "planovi stručnih usavršavanja predavača mentora i instruktora Agencije za 2020. godinu obuhvataju edukacijske programe koji će biti održani u sklopu IPA projekata u BiH (Instrument predpristupne pomoći EU, kao pomoć BiH u prilagođavanju gospodarskog, političkog, sigurnosnog i društvenog sustava zahtjevima budućeg članstva u EU), FRONTEX-a (Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu), INTERPE (Međunarodna asocijacija policijskih akademija), TAIEX-ovog programa "Vladavina prava" ("Ruleoflaw"), te DCAF -a".⁸⁶

Veoma uspješna "saradnja s ICITAP-om – Međunarodni program pomoći u kriminalističkoj obuci Ministarstva pravde SAD-a daje konkretne rezultate u vidu razvoja nastavnih planova i programa sukladno međunarodnim standardima, obuka predavača Agencije za pojedine specifične policijske oblasti s ciljem samostalnog izvođenja pojedinih vidova obuke od strane Agencije".⁸⁷

Kao i svaka "realizacija navedenih planova iza sebe je imala i određenu finansijsku politiku, tj. raspodjelu višegodišnjih kapitalnih ulaganja u Agenciju sa ciljem realiziranja prethodno spomenute strategije. Ukupna vrijednost višegodišnjeg kapitalnog ulaganja iznosi 12.192.200,00 KM, a sastoji se od sredstava odobrenih Zaključkom Vijeća ministara BiH na temelju informacije u iznosu od 8.194.446,00 KM na ime višegodišnjeg kapitalnog ulaganja po fazama (2010. godine) i Odluke o odobravanju sredstava za završetak projekta izgradnje i opremanja objekata za trajni smještaj Agencije u iznosu 3.997.754,00 KM. U Proračunu Agencije za 2020. godinu bilo je planirano osigurati 550.000,00 KM za dovršetak vanjskog uređenja kompleksa, opremanje kuhinje i vešeraja, te nabavu alpinističkog tornja i taktičke kuće. Program rada za 2020. godine, u operativnom pogledu, predstavljao je kontinuitet provedbe aktivnosti u daljnjem unaprijeđenju rada Agencije, posebice u dijelu koji se odnosi na usuglašavanje nastavnih planova i programa policijskoga obrazovanja u Agencije s europskim standardima".⁸⁸

⁸⁶(AEPTM, 2021).

⁸⁷(AEPTM, 2019).

⁸⁸ (AEPTM, 2019).

6. ZAKLJUČAK

Nakon završetka rata, BiH je postala projekat “međunarodnih faktora” koji su svoj upliv imali u tadašnjoj reformi policijskih snaga. Negativne implikacije takvih rješenja danas su vidljive koje je nametnula međunarodna zajednica su takvi da policijski sistem Bosne i Hercegovine predstavlja kompleksan, necentralizovan sistem, u kojem je značajno zanemaren osnovni element, ljudski potencijal.

Iako je necentralizovanost sistema kompleksan problem, navedno ipak ne nalaže da je takav sistem mora biti loš, svakako jedan takav sistem može biti funkcionalan, ali to nije slučaj s Bosnom i Hercegovinom. Ovakav sistem u Bosni i Hercegovini svoju funkciju ne može da realizuje u potpunosti jer je opterećen konfuznim normativnim okvirom, institucijama koje ne ostvaruju svoju maksimalnu upotrebnu vrijednost, ekonomskim ograničenjima, zanemarivanjem struke i obrazovnog kadra.

U današnje vrijeme vlada veliki interes za policijski poziv. Motivi lica koji su zainteresirani za ovaj častan poziv vrlo često su u korelaciji su političkom i ekonomskom situacijom i nemogućnosti pronalaska sigurnijeg posla. U drugim zemljama Evrope u kojima je ekonomska situacija povoljnija ne vlada toliki interes za policijski posao.

Karakteristika savremenih policijskih organizacija širom svijeta je, a vezi izmjenjenog koncepta bezbjednosti jetse ideja da se postojeći resursi, na najedakvatniji način, au cilju postizanja visokog stepena zaštićenosti vrijednosti koje su predmet njegove zaštite.

Bosna i Hercegovina, kao specifična država sa složenom unutrašnjom organizacijom i nizom problema koji proitiču iz takvih okolnosti, pokazuje spremnost da poduzme odgovarajuće korake, kako bi eliminisala posljedice dosadašnjih loših praksi, te da unaprijedi rad policijskih snaga.

Zadaci koji su ostvareni reformom policije u BiH koja je trajala od 2002. do 2008. godine uključivali su i formiranje jedinstvenog obrazovnog sistema policijski službenika na svim nivoima. Ipak lavni cilj reforme je bio stvaranje jedinstvenog, kooperativnog policijskog sistema, dok surezultati bili znatno ispod očekivanih. Jedini uspjeh se odnosi na uspostavljanje standarda policijske obuke za početni nivo, tj. za čin mlađi policajac, u trajanu od jede godine.

Edukovana odnosno profesionalan policija i policijski službenici predtsvaljaju dio procesa uspostave prava. Kako bi se navedeno postiglo u smislu obrazovanja neophodno je izvršiti

proces usklađivanja postojećih programa s naglaskom na rukovodeći kadar odnosno najviši nivo menadžmenta koji donosi strateške odluke.

Voditelji sektora bezbjednosti be trebali, posebno u okviru policijskih struktura donijeti strategiju o upravljsju ljudskim resursima koja će omogućiti efikasnu upotrebu ljudskih potencijala. Obrazovanje kao sastavni dio upravljanja resursima mora biti u centru interesa jer samo takvo određivanje prioriteta vodi profesionalizaciji policijskih snaga BiH.

Rad može poslužiti kao daljnja osnova istraživanjima na temu policijskog obrazovanja kadrova u BiH.

7. LITERATURA

1. *Abazović Mirsad* (2002) *Državna bezbjednost uvod i temeljni pojmovi*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo
2. *Beridan Izet. Tomić Ivo. Kreso Muharem.* (2001) *Leksikon sigurnosti, "DES "* Sarajevo
3. *Beridan Izet* (2009) *Politika i sigurnost*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
4. *Booth, K.* (2007). *Theory of World Security*, New York: Cambridge University Press
5. *Buzan, B, Hansen, L.* (2009) *The evolution of international security studies*, New York, Cambridge University Press
6. *Cikotić, S., Smajić, M, Delić, H., Subašić, N.* 2018. *nacionalna sigurnost i privatna zaštita*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.
8. *Hadžović, D., Kržalić, A., Kovačević, A.* (2013). *Pregledstanja u oblasti policije u BiH*, Centar za sigurnosne studije BiH, Sarajevo.
8. *Mortić Zlatko, Ahić Jasmin* (2005) *Bliska zaštita VIP ličnosti*, Sarajevo: Šahinpašić
9. *Smajić Mirza* (2011) *Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine*, Sarajevo Open Center
10. *Spahić Taib* (2005) *Policajska obuka u Evropi, Jedinstvo u raznolikosti*, Felix-Verlag GbR, Holzkirchen/Obb
11. *Spahić Taib* (2008) *Sigurnosne determinante demokratske tranzicije policije u Bosni i Hercegovini*, CPU, Sarajevo
12. *Tanović, Mišo* (2020). *Uticao obrazovanja i obuke policijskih službenika na stanje bezbjednosti Bosne i Hercegovine - Magistarski rad*. Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka, Sarajevo.
13. *Milosavljević Bogoljub* (1997) *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd

Časopisi

1. *Mirza Smajić*, (2009) *Obrazovanje i obuka policijskih snaga u Bosni i Hercegovini*, *Pregled - časopis za društvena pitanja* 23, 189-211.
2. *Mitrović, Lj.* (2005), *Savremeni aspekti policijskog obrazovanja*, *Časopis Bezbjednost Policija Građani*, 2/05, Banja Luka.

Zakonski i podzakonski akti

1. Ustav Bosne i Hercegovine *Daytonski mirovni sporazum*, (JPNIO, Službeni list RBiH, Sarajevo, 1996).
4. Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, (“Službeni glasnik BiH”, br. 27/04)
5. Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, (“Službeni glasnik BiH”, broj 36/08).
6. Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (“Službeni glasnik BiH”, br. 27/04)
7. Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, (“Službeni glasnik BiH”, broj 12/04)
9. Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije BiH, (“ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj 1/96 i 19/98)
10. Zakon o unutrašnjim poslovima, (“ Službeni Glasnik RS, Banja Luka broj 48/03)

Web stranice

1. Službeni website Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine. http://www.dkpt.ba/default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=135&pageIndex=1 .
Pristupljeno: 1.7.2021.
2. Službeni website Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Ministarstva sigurnosti BiH (AEPTM) . <https://www.aeptm.gov.ba/bs> . Pristupljeno: 1.7.2021.
3. Fritsvold. E. (2021). Going Beyond the Bachelor’s: Why Police Officer Education is So Important. <https://onlinedegrees.sandiego.edu/why-police-officer-education-is-important/>.
Pristupljeno 22.07.2021.
4. Holmes, K.R. (2015). What is National Security? https://www.heritage.org/sites/default/files/201910/2015_IndexOfUSMilitaryStrength_What%20Is%20National%20Security.pdf, Pristupljeno 22.07.2021.

Konferencije

Shaibu, M. (2016). The Concept of Security and Emerging Theoretical Perspective. Zaria International Conference on the theme “Corruption, Security and National Development” held 28.30 September 2016.

Rješenja

Prilog 1. Postupanje po rješenju

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti
Agencija za školovanje i
stručno usavršavanje kadrova
Mostar

Muamer Klino

60CHa Kapuer0BhHa
MhH%CTaPCTBO 6a36jaAHocm
Arem lhja 3a LUKOnOBaloe n
CTPbMH0 ycaBpl uaBal'be KagoBa
MocTap

Broj: UP-1-19-3-12-13-3/21
Mostar: 30.11.2021.

PREDMET: Postupanje u skladu s Rješenjem na zahtjev Muamera Kline o slobodnom pristupu informacijama, dostavlja se-

Poštovani, u nastavku su tabelami pregledi vezani uz broj polaznika temeljne policijske i različitih vidova specijalističke obuke kadeta i policijskih službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela u razdoblju 2011-2021. go. dina.

+	Temeljna policijska obuka	muškarci	žene	ukupno
	Čin „policajac“	131	17	148
	Čin „mladi inspektor“	4		5
	UKUPNO	135	18	153
	Specijalističke obuke	muškarci	žene	ukupno
	Specijalističke obuke	383	26	409

Osvrti:

- Temeljna policijska obuka

Temeljna obuka sastoji se od teorijskih znanja, stručne obuke i profesionalne prakse. Osnova za izradu Nastavnog plana i programa kojeg polaznici trebaju usvojiti su opisi poslova policijskog službenika za stjecanje čina policajac, koji su zasnovani na demokratskim principima. Cilj temeljne obuke je da polaznici steknu neophodna znanja, vještine i vrijednosti koje su potrebne za vršenje dužnosti ovlaštene službene osobe. Profesionalizacija policije kao generalni cilj obuke, zasnovana je na fokusiranju stručnih znanja kroz poboljšani obrazovni proces, koncipiran tako da omogući primjenu kvalitativno nove prakse po demokratskim principima.

Program temeljne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine - prva razina (čin „policajac“) izvodi se u trajanju od 30 tjedana (7 mjeseci). Broj nastavnih/ radnih sati je 1336, podijeljenih u tri nastavne faze. Prva faza obrazovnog procesa je teorijska nastava s praktičnim vježbama (22 tjedna - 880 nastavnih sati) koja se provodi u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova (u daljem tekstu: Agencija). Nastavni

plan i program prve faze realizira se kroz 16 nastavnih predmeta i isto toliko nastavnih planova i programa. Od ukupnog fonda nastavnih sati prve faze obrazovnog procesa (880), teorijski dio nastave se realizira kroz 471 nastavni sat, dok je za praktični dio predviđeno 409 nastavnih sati. Za prvu fazu obrazovanja predviđeno je 880 nastavnih sati ili 66% temeljne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine - prva razina.

Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, U.L. Rodić bb, 88000 Mostar

Tel: +38736355570 Fax: +38736355571 Email: info@septm.gov.ba

Kadeti pohađaju nastavu iz 16 predmeta: Policijski poslovi i ovlaštenja, Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja, Kriminalistička taktika, Kriminalistička tehnika, Kriminalistička metodika, Menadžment u policiji, Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom, Specijalno tjelesno obrazovanje i prva pomoć, Psihologija, Ustavno uređenje i sustav državne uprave, Kazneno pravo, Prekršajno pravo, Kazneno-postupovno pravo, Ljudska prava, Informatika i komunikacije i Engleski jezik. Druga faza obrazovnog procesa je stručno-operativna obuka (teorijski i praktični) za koju je predviđeno 336 nastavnih/radnih sati ili 25% temeljne obuke. Treća faza obrazovnog procesa se realizira kroz situacijsku nastavu i polaganje završnog ispita.

Program temeljne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine - druga razina (čin „mlađi inspektor“) izvodi se u trajanju od 17 tjedana i 808 nastavnih/radnih sati, podijeljenih u tri nastavne faze. Prva faza obrazovnog procesa je teorijska nastava s praktičnim vježbama (13 tjedna - 520 nastavnih sati) koja se provodi u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova. Nastavni plan i program prve faze realizira se kroz 16 nastavnih predmeta i isto toliko nastavnih planova i programa. Od ukupnog fonda nastavnih sati prve faze obrazovnog procesa (520), teorijski dio nastave se realizira kroz 336 nastavnih sati, dok su za praktične vježbe predviđena 184 nastavna sata. Za prvu fazu obrazovanja predviđeno je 520 nastavnih sati ili 64,3% temeljne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine - druga razina. Kadeti pohađaju nastavu iz 16 predmeta: Policijski poslovi i ovlaštenja, Rukovanje naoružanjem i vještina gađanja, Kriminalistička taktika, Kriminalistička tehnika, Kriminalistička metodika, Sigurnost prometa i upravljanje policijskim vozilom, Specijalno tjelesno obrazovanje, Tjelesna kultura i prva pomoć, Psihologija, Ustavno uređenje i sustav državne uprave, Kazneno pravo, Prekršajno pravo, Kazneno-postupovno pravo, Ljudska prava, Informatika i komunikacije i Engleski jezik. Druga faza obrazovnog procesa je stručno-operativna obuka (teorijski i praktični) za koju je predviđeno 168 nastavnih/radnih sati ili 21% temeljne obuke. Praktični dio stručno-operativne obuke, u trajanju od 64 radna sata, provodi DKPT BiH u svojim organizacijskim jedinicama. Treća faza obrazovnog procesa se realizira kroz situacijsku nastavu i polaganje završnog ispita i odvija u prostorijama Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova. Program ove faze obrazovanja realizira se kroz 120 nastavnih sati, što je 14,7% od ukupno 808 nastavnih sati.

Agencija izvodi nastavu u amfiteatrima, učionicama, specijaliziranim kabinetima (e-learning kabinet, kriminalistički kabinet, laser shot kabinet, informatički kabinet), unutarnjoj i vanjskoj streljani, policijsko-taktičkom poligonu, sportskoj dvorani i sali za borilačke sportove, fitness dvorani, vanjskim terenima za tjelesni odgoj.

Suradnja između Agencije za školovanje i stručno usavršavanje i Direkcije za koordinaciju policijskih tijela je na zadovoljavajućoj razini, uz potporu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Prvi oblik suradnje u temeljnoj obuci manifestira se kroz teorijski dio stručnooperativne obuke. Naime, u nastavni procese integriran teorijski dio stručno-operativne obuke, koji provode najiskusniji i najstručniji pripadnici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, koji svoja znanja i vještine prenose na mlade kolege iz tematskih cjelina koje su predviđene nastavnim programom.

Drugi oblik suradnje u temeljnoj obuci manifestira se kroz Praktični dio stručno-operativne obuke, u trajanju od 160 radnih sati (4 tjedna), koju provodi DKPT BiH u svojim organizacijskim jedinicama. Tijekom praktičnog dijela stručno-operativne obuke polaznici uče što će se od njih očekivati kada postanu policijski službenici. Polaznici koji sudjeluju u ovom programu nisu ovlašteni samostalno poduzimati bilo koju policijsku mjeru ili radnju.

Polaznici izvršavaju policijske zadatke samo pod neposrednim nadzorom mentora praktičnog dijela stručno-operativne obuke i neposredno nadređenih.

Treći oblik suradnje je obuka pripadnika DKPT od strane Agencije u pogledu metodičko-didaktičke nastave kako bi pripadnici DKPT ovladali andragoškim znanjima i vještinama koje je potrebno prenijeti na kolege i kadete.

Četvrti oblik suradnje je doniranje rashodovane opreme (sredstva veze i komunikacije i sl) Direkcije našoj agenciji, a koja se može koristiti u nastavnom procesu. U tom smislu, suradnja se može pojačati i u pogledu doniranja oružja koje se može koristiti u obuci, a što je i predviđeno Pravilnikom o načinu držanja oružja i streljiva policijskih službenika BiH.

Specijalistička i stručna obuka

Organizacija i provedba specijalističkih i stručnih obuka za policijske službenike Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, sukladno zakonskim i podzakonskim ovlastima, provodi se na temelju izraženih potreba Direkcije i dostavljenih prijedloga Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova.

S ciljem kvalitetnog planiranja i provedbe obuke i unaprijeđenja suradnje ove dvije institucije, dobar model rada bi zahtijevao da Direkcija izvrši Analizu potreba za obukom unutar institucije na:

- a) organizacijskoj razini (institucionalnoj)
- b) timskoj razini (organizacijske jedinice)
- c) individualnoj razini (policijski službenici)

Tek po obavljenoj analizi, Direkcija bi trebala dostaviti potrebe za različitim vidovima obuka Agenciji. Na temelju iskazanih potreba, uz koordinaciju s DKPT, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova bi sačinila plan izvođenja obuka, eventualno Nastavne planove i programe za svaku obuku gdje se, uz ostalo, definiraju ciljevi obuke, ciljne grupe polaznika i ishodi učenja, kriteriji za predavače, financijski aspekt i sl.

Sljedeći korak je realizacija Plana u skladu sa financijskim i drugim materijalno-tehničkim i ljudskim kapacitetima. Dio stručnih obuka, koje podrazumijevaju masovnost (u smislu broja polaznika), izvodili bi predavači — instruktori DKPT koji su certificirani od strane naše agencije. Ostale obuke bi se provodile u skladu s godišnjim Planom u Agenciji. Po završetku obuke nužna je provedba evaluacije.

Značajan doprinos za daljnju suradnju Agencije i Direkcije bilo bi donošenje, na državnoj razini, usuglašenog Pravilnika o stručnom usavršavanju službenika BiH. S tim ciljem je osnovana Radna skupina na državnoj razini.

Dostaviti:

- Muamer Klino

Prilog 2. Rješenje za pristup informacijama

Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti
Agencija za školovanje i stručno
usavršavanje
Mostar

Хепт.феровва
БезбјеАност
АреHL4%ја 3а u. l Kono Bafoe И СТРУЧНО
кадроваyca Bpl.ua Bafoe КагпоВа

Broj: UP-1-19-3-12-13-2/21
Mostar: 30.11.2021.

Na temelju članka 21. Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za potporu policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br.36/08), članka 14. stavak (2) Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH” br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13), a rješavajući na temelju zahtjeva Muamera Kline od 24.11.2021. godine, ravnatelj Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, donosi:

RJEŠENJE

1. Odobrava se pristup informacijama Muameru Klini, i to podatci o broju kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela koji su u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova pohađali temeljnu policijsku obuku, kao i o broju policijskih službenika Direkcije koji su u Agenciji pohađali specijalističke obuke u razdoblju 2011.-2021. godine.
2. Zadužuje se službenik za informiranje da informaciju dostavi podnositelju zahtjeva putem elektronske pošte na mail adresu: muamerklino.dkptl@gmail.com

Obrazloženje

Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova je 24.11.2021. godine zaprimila Zahtjev za pristup informacijama Muamera Kline koji se odnosi na podatke o broju kadeta i policijskih službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela koji su u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova pohađali temeljnu policijsku obuku i specijalističke obuke u razdoblju 2011.-2021. godine.

Traženi podatci su preuzeti iz matičnih knjiga za koje je u Agenciji zadužen Odsjek za poslove s polaznicima obuke i evidencije.

Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova je razmotrila sve činjenice i okolnosti, koje su značajne za obrađivanje Zahtjeva, te utvrdila da Zahtjev sadrži sve potrebne elemente iz članka 11. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Rješavajući po Zahtjevu, te uzimajući u obzir da tražena informacija ne podliježe ograničenjima u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova je odobrila Zahtjev za pristup informacijama, te u skladu s člankom 14. stav (2) točka c) Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i

Hercegovini naložila službeniku za informiranje da pripremi cjelovitu informaciju u skladu sa Zahtjevom, te istu dostavi elektronskim putem.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog rješenja može se uložiti žalba Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema istog.

Dostaviti:

Muamer Klino - službenik za informiranje „Ala“

POPIS TABELA

Tabela 1: Maslowljeva hijerarhija potreba	26
Tabela 2: Struktura sistema nacionalne sigurnosti moderne države	30
Tabela 3: Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine.....	32
Tabela 4: Nadležnosti Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine	33
Tabela 5: Struktura ministarstva Bosne i Hercegovine	34
Tabela 6: Policijske organizacije koje djeluju u Bosni i Hercegovini	35
Tabela 7: Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti kriminaliteta a nemaju policijska ovlaštenja.....	35
Tabela 8: Struktura policijskog sistema Bosne i Hercegovine.....	38
Tabela 9: Samostalne upravne agencije	42
Tabela 10: Organizaciona struktura Direkcije za nadzor policijskih tijela Bosne i Hercegovine	45
Tabela 11: Organizacija rada Sektora za osiguranje VIP osoba i objekat	47
Tabela 12: Organizacija rada Sektora za stratešku analizu, procjene planiranje i IT potporu .	48
Tabela 13: Organizacija rada sektora za ljudske resurse, pravne, finansijsko materijalne poslove	48
Tabela 14: Strateški ciljevi Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine	49
Tabela 15: Tabelarni pregled različitih vidova obuke kadeta i policijskih službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela u periodu od 2011. do 2021. godine	51
Tabela 16: Faze temeljne obuke kadeta Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	52
Tabela 17: Nastavni plan i program temeljna obuka kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	52
Tabela 18: Program osnovne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – drugi nivo	53
Tabela 19: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH - drugi nivo	54
Tabela 20: Program osnovne obuke kadeta Granične policije BiH	54

Tabela 21: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Granine policije BiH	55
Tabela 22: Program osnovne obuke kadeta Granične policije - drugi nivo	55
Tabela 23: Nastavni polan i program osnovna obuka kadeta Granične policije BiH - drugi nivo	56
Tabela 24: Nastavni plan i program Državne agencije za istrage i zaštitu - prvi nivo.....	56
Tabela 25: Nasatvne faze osnovne obuke kadeta Državne agencije za istrage i zaštitu - drugi nivo.....	57
Tabela 26: Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Državne agencije za istragu i zaštitu - drugi nivo.....	37
Tabela 27: Specijalističke obuke i stručna usavršavanja u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova	59